

A magyarországi magyarok és az erdélyi magyarok identitástudatáról és egymásról alkotott véleményéről

Jelige: DOR184

2014. 09 30.

Tartalomjegyzék:

TARTALOMJEGYZÉK:	- 2 -
I. Bevezetés	- 3 -
1. 1. A kutatás célja	- 4 -
1. 2. A kutatás hipotézisei	- 6 -
1. 3. A vizsgálat módszerei	- 6 -
II. A kutatás elméleti háttere	- 8 -
2. 1. A magyarokról, az erdélyi magyarokról, a székelyekről, egy kicsit bővebben	- 8 -
2. 2. A kutatást felépítő fontos fogalmak	- 10 -
III. Kutatásomban résztvevőkről	- 13 -
3. 1. A kérdőívekről	- 13 -
3.2. Magyarországi résztvevők	- 14 -
3. 3. Az erdélyi résztvevők	- 15 -
IV. A kérdőív értékelése	- 17 -
4. 1. Demográfiai adatok	- 17 -
4. 2. Nemzetiségi adatok	- 21 -
4. 3. Nyelvhasználat	- 22 -
4. 4. A Magyarországon élő magyarok és az Erdélyben élő magyarok ismeretei egymásról, és egymásról alkotott véleményük	- 25 -
4. 5. Az erdélyi magyarok állampolgárságáról	- 28 -
4. 6. Az erdélyi magyarokat érő diszkrimináció	- 31 -
4. 7. Zárókérdések	- 34 -
V. Befejezés	- 40 -
VI: Felhasznált irodalom	- 44 -
VII. Mellékletek jegyzéke	- 45 -
VIII. Mellékletek	- 46 -

*„... Nagyon nagy baj, ha valaki nem ismeri, vagy elfelejti gyökereit, akkor
koronája se lesz neki”¹*

¹ Gereben Ferenc: Identitás, kultúra, kisebbség című könyvéből, egy vajdasági interjúból
részlet

I. Bevezetés

1. 1. A kutatás célja

Ez a kutatás 2014. márciusában fogalmazódott meg bennem, amikor a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar erdélyi hallgatókat fogadott egy cserediák programmal. A Kollégiumi esték II. „C” tantárgyon ezek a cserediákok is részt vettek, és egy 52 perces kisfilmet néztünk meg, amely a romániai magyarságról, az ő negatív diszkriminációjukról szólt. Különösen érdekesnek találtam, hogy az erdélyi cserediákok ehhez a témához saját tapasztalatokat fűztek hozzá, és egyre érdekesebbé vált számomra ez a téma. Az egyik lány e témával kapcsolatban mondott egy példát, amely az volt, hogy az ő testvérére az iskolában rászóltak, hogy ne telefonáljon magyarul. Személy szerint nekem is, és véleményem szerint az összes Magyarországon élő magyarnak nehéz elképzelnie, hogy valaki magyar, magyar az anyanyelve, és mégis rá szólnak, hogy ne használjuk ezt a nyelvet. Véleményem szerint sok magyarországi magyar elképzelni sem tudja, hogy milyen egy másik országban magyarként kisebbségben élni, és ez is arra buzdított, hogy a kutatásomat elkészítsem.

A kutatásom során részletesen szeretném vizsgálni, a magyarországi magyarok és az erdélyi magyarok identitását, ismereteit, és véleményeit egymásról. Szeretnék kitérni arra is, hogy a két csoportnak jó, rossz, esetleg teljesen elutasító véleménye van a másik csoportról. Szeretném még vizsgálni azt is, hogy a magyarországi magyarok, hogyan viszonyulnak az erdélyi magyarokhoz, illetve az erdélyi magyarok milyen véleménnyel vannak rólunk, magyarországi magyarokról. Vizsgálni fogom még azt, hogy az erdélyi magyarokat milyen gyakran éri negatív diszkrimináció magyarságuk miatt, illetve a magyarországi magyarok véleményét is kikérem erről a témáról. Végül pedig azt szeretném kutatni, hogy az általam megkérdezett erdélyi magyarok éltek-e a magyar kormány 2010. évi döntésével, és magyar állampolgárok lettek-e. Ebben a kérdésben is, természetesen kikérem a Magyarországon élő magyarok véleményét is.

Véleményem szerint soha nem elavult téma a határon túli magyarokat vizsgálni. Igaz, hogy már közel száz éve beszélhetünk külföldi magyarokról, de ahogy a társadalom változik és modernizálódik, így a külföldi magyarok is változnak velük együtt, és ezért mindig újabb és eltérő adatokat kaphatunk a külföldön élő magyar kisebbséggel kapcsolatban egy kutatás során.

Több kutató is foglalkozott ezzel a témával 1999-ben. A legnevesebb kutató Gereben Ferenc, aki Identitás, kultúra, kisebbség című könyvében a magyarországi

magyarokat, és a határon túl élő kisebbségeket is vizsgálta. Az ő kutatása teljesen átfogó, mert Magyarországon kívül még kutatott Szlovákiában, Kárpátalján (Ukrajna), Erdélyben (Románia), a Vajdaságban (a volt Jugoszlávia), a Mura-vidéken (Szlovénia) és Ausztriában. A kutatás során 2414 magyar nemzetiségű, 18 év feletti személyt kerestek meg, és kérdezőbiztos segítségével kérdőívet töltettek ki velük. Gereben Ferenc kutatásában számomra az erdélyi adatok a fontosak, hiszen én csak az Erdélyben élő magyar kisebbséget vizsgálom a kutatásom során. Gereben kutatásában részletesen kitér a nyelvhasználatra, a román nyelv használatára, az etnikai konfliktusokra, illetve a történelmi tudatra, és ezek a témák az én dolgozatomban is megjelennek. Erről majd a későbbiekben fogok beszámolni.

Több publikáció is megjelent ebben a témában, 1999-ben a Kisebbségkutatás című folyóiratban. A Kisebbségkutatás című folyóirat 1999. évi 1. számában jelent meg Sorbán Angella és Dobos Ferenc közös kutatása, Nemzeti jellemvonások az erdélyi magyarság értékrendjében címmel. „A határon túli magyar közösségek önképét kérdőíves módszerrel vizsgálták két lépcsőben. Először arra kérdeztek az alanyoktól, hogy a magyarországi magyarokat, vagy a többségi románokat (szlovákokat, ukránokat, szerbeket) más emberi tulajdonságok jellemzik-e, mint az adott régióban élő magyar közösség tagjait. Maradék lépcsőben arra kerestek választ, hogy milyen emberi tulajdonságokat tartanak jellemzőnek a vizsgált közösségekre azok, akik úgy vélik, hogy léteznek ilyen jellegű különbségek.” (Sorbán- Dobos 1999.) Ők az erdélyi magyarok identitását, a románokról, és a magyarországi magyarokról alkotott véleményüket vizsgálták részletesen. Én a saját kutatásomban az erdélyi magyarok nemzetiségét vizsgálom önbevallásuk alapján, valamint még megkérdezem az erdélyi magyarokat arról, hogy mit gondolnak a Magyarországon élő magyarokról.

1999-ben Csepeli György is végzett egy kutatást Erdélyben, amely során az erdélyi magyarokat és a románokat kérdezték meg. A kutatás különlegességét az adja, hogy a válaszadó többség szerint „Erdélyben élő magyarnak lenni” nem feltétlenül azt jelenti, hogy valaki magyarországi születésű, vagy magyarok között él. Csepeli kutatásának ez a része kapcsolódik a dolgozatomhoz, mert én is vizsgálom a kutatásomban, hogy kik az igazi magyarok, kik lehetnek magyar állampolgárok, vagy ha valaki magyar anyanyelvű, magyar nyelvű iskolában tanul(t), családjában a magyar nyelvet használja, magyar kultúra jellemzi, de nem Magyarországon él, az lehet-e magyar?

1999-ben még egy kutatás készült, amelyben Csepeli György, Örkény Antal és Székelyi Mária közösen kutatja az erdélyi magyarok, valamint a szlovákiai magyarok

nemzeti- etnikai identitás változatlanóságait és átalakulását. Ebből a kutatásból számomra természetesen az Erdélyben kapott eredmények a fontosak, mint például az erdélyi magyarok nyelvhasználatával kapcsolatosan kapott kutatási eredmények. Én is vizsgálom a kutatásom során, hogy az erdélyi magyarok milyen nyelvet használnak, mikor és milyen körülmények között használják a román nyelvet.

1. 2. A kutatás hipotézisei

Kutatásom során hat hipotézist állítottam fel, és ezekre keresem a választ.

1. Az első, hogy a Magyarországon élő magyarok nem tekintik magukkal egyenértékűnek a Romániában élő magyar kisebbséget.
2. A második, hogy a magyarok nem szívesen látnának vendégül egy erdélyi magyar családot, de az erdélyi magyarok szívesen látják a magyarországi magyarokat, vagyis az erdélyi magyarok vendégszeretőbbek.
3. A harmadik, hogy gyakran éri negatív diszkrimináció az erdélyi magyar kisebbséget magyarságuk miatt.
4. A negyedik, hogy a magyarokat Románia bizonyos területein rendszeresen érheti negatív diszkrimináció, és ezt sok Magyarországon élő magyar nem is tudja.
5. Az ötödik, hogy az erdélyi magyarok többsége élt a magyar kormány 2010. évi döntésével, vagyis hogy a külföldön élő magyarok megkaphatják a magyar állampolgárságot.

1. 3. A vizsgálat módszerei

Kutatásomban kvantitatív kutatási módszert alkalmaztam. Két kérdőívet készítettem, amelyből az egyiket a magyarországi magyarokkal töltöttem ki, a másikat pedig az Erdélyben élő magyarokkal. Mindkét kérdőív 47 kérdésből áll, felépítésük egyforma, viszont a kérdések nem teljesen egyeznek meg egymással. A kutatásomban átlagos emberek véleményére voltam kíváncsi. A teljes reprezentativitás elérése a kutatás során számomra szinte lehetetlen volt, de törekedtem a véletlenszerű mintavételre. A helyszíneket önkényesen választottam meg, de a helyszíneken az emberek megkérdezése véletlenszerűen zajlott. A helyszín mellett az időpontokra is figyeltem, volt ahol hétköznap, volt ahol hétvégén jártam a kérdőíveket kitölteni, illetve figyeltem arra is, hogy kb. délután 2 órától este 6-7 óráig töltessem ki a kérdőíveket, hogy aki délután 4-ig vagy este 6-ig dolgozik, az is a mintámba kerülhessen. Ezzel a lépéssel is próbáltam esélyt adni mindenkinek arra, hogy a mintámba kerülhessenek. Az egész országos lefedettséget

nem tudtam elérni- és ez szerintem egy főiskolai hallgató számára szinte lehetetlen-, de az Észak-alföldi régióból kilépve a Központi régióban is töltettem ki kérdőíveket (pl.: Budapest). Magyarországon én töltettem ki a kérdőíveket, 8 településen, 12 helyszínen kerestem embereket, akik válaszolnak a kérdéseimre. Erdélybe nem tudtam kiutazni a kérdőíveket kitöltetni, mert egy 2013. októberében elnyert ösztöndíjat, nem tudtak a csoportunk indulásáig utalni, és önköltségre a csoport nem tudta vállalni az utazást. Szerencsémre két egyetemista lány, akik Székelyudvarhelyen tanulnak, elvállalták a kérdőívek kitöltését. Erdélyben a két lány 5 településen, 11 helyszínen töltette ki a kérdőíveket. Őket is kértem arra, hogy az időpontok kiválasztása is változatos legyen, hogy minél több ember tudjon a mintámba kerülni. A kérdőív mellett a kutatásomban szerepel a vonatkozó szakirodalmak ismerete is.

A kérdőíveket manuálisan elemeztem, illetve az elemzéshez még a Microsoft Excel rendszerét használtam fel, a diagrammok és táblázatok elkészítéséhez.

Dolgozatomban az 1. számú melléklet a Magyarországon kitöltetett kérdőívet tartalmazza, a 2. számú melléklet pedig az Erdélyben kitöltetett kérdőíveket tartalmazza.

II. A kutatás elméleti háttere

2. 1. A magyarokról, az erdélyi magyarokról, a székelyekről, egy kicsit bővebben

Először is a magyarokkal szeretném kezdeni a sort, és azzal, hogy mi is a nemzet. „A nemzet azokból áll, akik egy nemzet tagjának tartják magukat, s akiknek közös a nemzeti identitásuk.” (Andorka 2006: 372) A nemzeti identitás ideáltípusánál négy fontos ismérvet kell megemlíteni, ezek a saját nyelv, a saját territórium, a saját történelmi tudat, valamint a saját, jellegzetes kultúra. (Andorka 2006) A magyarokkal kapcsolatban beszélhetünk saját területről, amely jelenleg 93030 km², de a Trianoni békediktátum előtt a Történelmi Magyarország területe Horvátországgal együtt 325000 km² volt. Saját nyelvünk a magyar, amely Európán belül egyedi. A saját történelmi tudatnál az ősmondákat, ősrégéket szeretném megemlíteni. Ilyenek például: Rege a csodaszarvasról vagy Emese álma. A saját kultúrájánál rengeteg dolgot lehetne említeni, de ezek közül a legjelentősebbek szeretném példának hozni. A magyar kultúrában a magyar népzene egyedülálló, több mint 6000 magyar népdal van, és emellett egyedülálló és említésre méltó a magyar népviselet és a magyar népművészet is.

A nemzet egy darabjának tekinthető a nemzetiség. A nemzetiség egy olyan nemzeti rész, amelyre jellemző a nemzet négy ismérve, viszont egy másik országon belül számbeli kisebbséget alkot. Ide sorolhatóak az erdélyi magyarok. Az erdélyi magyarok háttérországa Magyarország, ők Magyarországhoz tartoztak több mint 900 évig. 1920. június 4-én azonban aláírták a Trianoni békediktátumot, amely Erdélyt Romániához csatolta, így az erdélyi magyarok is Romániához kerültek, és már közel 100 éve nemzetiségként élnek ott. Az erdélyi magyarokra is jellemző a nemzeti identitás négy ismérve. Igazi hazájuknak Magyarországot tekintik, a magyar nyelvet beszélik, magyar kultúra jellemzi őket, és sajátjuknak tartják a magyar ősmondákat, így a magyar történelmi tudat jellemzi őket.

Szeretnék még szólni a székelyekről, mert az Erdélyben kitöltetett kérdőíveimben többen is székelynek vallották magukat. Többen úgy gondolják, hogy a székelyek a hunokkal rokon türk nép utódai, akik a honfoglaló magyarokkal érkeztek a Kárpát-medencébe. Más vélemény szerint, a székelyek egyszerűen magyarok. Ezt alátámasztaná az a tény, hogy nem ismerünk semmilyen forrást, mely azt igazolná, hogy a székelyek valaha is más nyelven beszéltek, mint a magyarok. Továbbá az is különös, hogy egységes székely nyelvjárás nincs. Itt említeném még meg azt is, hogy a régészek arra figyelmeztetnek bennünket, hogy a kora középkori székelyföldi leletek, építkezési,

temetkezési szokások semmiben sem különböznek a magyarokétól. (Hermann et al. 2012) Szeretném még megemlíteni László Gyula régész kettős honfoglalás elméletét. Szerinte a székelyek azok a magyarok, akik jóval a honfoglalás előtt, 670 táján érkeztek a Kárpát-medencébe. Több elmélet is született a székelyek eredetével kapcsolatban, és ez a kérdés még máig vitatott kortárs tudósok körében, de véleményem szerint mi magyarok a székelyeket is magyaroknak tekintjük, de erre még kitérek a kérdőívek elemzése során.

A XX. század elejéig a Történelmi Magyarország maradéktalanul kitöltötte a Kárpát-medencét, de ez az 1920. évi Trianoni döntés után megváltozott. Magyarország területének és lakosságának kétharmadát elveszítette, és sok magyar került kisebbségi sorba más országokban. Ez után a korábbi Történelmi Magyarország területén már öt független állam osztozott. Az 1990-es évektől a kis országok száma már nyolcra nőtt a Kárpát-medencében. Már az 1920-as évek elején az új országhatárok megszületése után jelentős vándormozgalmak indultak el a Kárpát-medencében. Ezek önkéntes vándorlások voltak, elsősorban a Magyarország új határain kívül rekedt magyarok vándoroltak Magyarországra. A legtöbb bevándorló Erdélyből érkezett, de ezen kívül jelentős csoportok érkeztek Csehszlovákia és Jugoszlávia területéről is. „1918 ősze és 1924 nyara között az Országos Menekültügyi Hivatal adatai szerint 197035 magyar menekült Romániából az új magyar állam területére.” (Kocsis- Kocsisné 1991:51) Az 1940-es évekre elcsendesültek az önkéntes vándormozgalmak, majd ez után következtek a kényszeres kitelepítések. Először is a II. világháború utolsó hónapjaiban már elindult a kényszerszermigráció, ezt követte később 1946 és 1948 között a németek kollektív kitelepítése, amely során közel 200 000 német nemzetiségű lakost telepítettek ki kényszeresen, majd a csehszlovák-magyar lakosságcsere zárta a vándorlások sorát. (Tóth- Aubert szerk. 2009) A sok önkéntes és kényszeres vándormozgalom ellenére sok magyar maradt végül Magyarország határain kívül másik országban. A II. világháború után Magyarország szomszédos országai Ausztria kivételével mind szocialista országok lettek, ahol korlátozták a szabadságjogokat. Ebbe beletartozott az is, hogy tilos volt külföldre utazni, és tilos volt a más országba való áttelepülés is. Ezt tovább fokozta az a szocialista ideológia, hogy a szocialista országban nem lehetett nemzetiségi probléma, és a szomszédos országokban élő magyarokkal az anyaország nem foglalkozott. Sok magyar a szocialista elnyomás hatására integrálódott az új társadalomba, de még többen maradtak hűek magyar gyökereikhez. A rendszerváltás után szabadabbak lettek az emberek, az országhatárok átjárhatóvá váltak, de mégsem következett be újabb vándorlás. (Tóth- Aubert szerk. 2009.)

„1990-től a rendszerváltás hozta értékváltság folyamatában egyre hangsúlyosabban, jelentkeztek a határon túli részek és az anyaországi társadalom közötti értékrendbeli különbségek. Gyakoribbá váltak a személyes találkozások és így több szempontból is revízió alá került a vélt szerves egység és összetartozás érzés. Az erdélyi magyarokban a Magyarországon tapasztalt „lerománózás”, illetve a „szegény rokon” helyzettel járó negatív tapasztalatok egy szilárdabb csoportkohéziót erősítettek meg, illetve fölerősítették a sajátos erdélyi értékekkel való azonosulást, ugyanakkor megkérdőjelezték az anyaország modell-szerepét.” (Sorbán- Dobos 1999.) A trianoni döntés óta eltelt közel száz év, de még mindig vannak magyarok, akik e döntéssel kerültek kisebbségi sorba. Romániában a 2011-es népszámláláskor 1 234 746 fő, a lakosság 6,5%-a vallotta magát magyarnak. Ők adják kutatásom alapját, az ő életükre, hétköznapijaikra, kisebbségi helyzetükre szeretnék részletesebben kitérni a dolgozatomban.

2. 2. A kutatást felépítő fontos fogalmak

A dolgozatomban fő témája a nemzetiség, a nemzeti identitás, ezért szeretném most is a nemzetiség fogalmával kezdeni. A kérdőíveket kitöltők maguk írhatták le, hogy milyen nemzetiségűek, illetve szüleik, házastársuk milyen nemzetiségű. Itt is törekedtem a szociológiai nézetekre, vagyis nem normákat és előírásokat fogalmaztam meg, hanem megkértem az embereket hogy írják le, hogy ők melyik nemzethez tagjaként definiálják magukat, melyik nemzeti identitást vallják. (Andorka 2006) Az értékeket a kérdőívekben kapott válaszok alapján mérem. A legtöbben magyarnak vallották magukat, de akadt néhány kivétel, amelyet részletesebben a kérdőívek elemzésénél fogok ismertetni. Az 1. számú melléklet a Magyarországon kitöltött kérdőívet tartalmazza, ebben a kérdőívben a 9. és a 10. kérdés vonatkozik a nemzetiségre. A 2. számú mellékletben található Erdélyben kitöltött kérdőív, ebben a 12. 13. és a 14. kérdés vonatkozik a nemzetiségre.

A dolgozatomban fontos kérdésnek tartom az állampolgárságot. Az állampolgárság kérdéséhez két kormányi intézkedés köthető, az egyik 2004-ben, a másik 2011-ben volt. 2004. 12. 05-ére Mádl Ferenc, köztársasági elnök írt ki népszavazást két kérdésben, ebből az egyik kérdés az volt, hogy a magukat magyar nemzetiségűnek valló, nem Magyarországon élő, nem magyar állampolgárok kedvezményes honosítását lehetővé tevő törvény megalkotása volt. A magyarországi kérdőívekben rákérdeztem, hogy ki volt a népszavazáson, ez volt a 30. kérdés. Ez a népszavazás végül eredménytelenül zárult, mert sem az igen sem a nem szavazatok arány nem érte el az érvényességhez szükséges 25%-ot.

Ezen kívül a magyar kormánynak volt még egy intézkedése a külföldön élő magyarok honosításával kapcsolatban, 2010-ben. Ez a következő volt: „A magyar jog szerint büntetlen előéletű és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban és honosítása Magyarország közbiztonságát, és nemzetbiztonságát nem sérti - kérelmére - kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek felmenője magyar állampolgár volt vagy valószínűsíti magyarországi származását, és magyar nyelvtudását igazolja.”³

A magyarországi kérdőívben rákérdezek a 2004-es népszavazásra, hogy ki vett részt rajta, illetve rákérdezek a kormány 2011. évi döntésére is, hogy ki mennyire ért ezzel egyet. Az erdélyi kérdőívekben a válaszolókat arról kérdeztem, hogy ki magyar állampolgár már, és aki nem az szeretne-e magyar állampolgár lenni. Az 1. számú mellékletben a Magyarországon kitöltetett kérdőív szerepel, ebben a 30. 31. és 32. kérdések vonatkoznak az állampolgárságra. A 2. számú melléklet az Erdélyben kitöltetett kérdőívet tartalmazza, ebben a 25. és 26. kérdés kapcsolódik az állampolgársághoz.

A harmadik, dolgozatomat felépítő fontos fogalom az előítélet. „Előítéletnek szokás nevezni a valamely csoport tagjaival szembeni negatív érzelmi viszonyulást, amely azon alapul, hogy ezek az emberek a csoport tagjai.” (Andorka 2006: 375) Dolgozatomban Andorka Rudolf fogalmát fogom használni az előítéletességgel kapcsolatban. Az előítéletesség vizsgálatát fontosnak tartottam az erdélyi magyarokkal kapcsolatos kutatás során.

Először is azért, mert az erdélyi magyarokkal gyakran viselkednek előítéletesen Romániában, elsősorban a románok. Erre nagyon jó példának tartom azt, hogy ha a románok meg akarnak sérteni egy magyart, akkor azt mondják neki, hogy „bozgor”, mely szónak a jelentése, hazátlan, hontalan. Ezt a kifejezést a románok viszonylag gyakran használják is. Másodszor viszont azért szeretnék kitérni az előítéletességre, mert véleményem szerint a magyarországi magyarok között is akadnak olyanok, akik előítélettel tekintenek egy külföldi magyarra, esetleg nem is tekintik őt magyarnak. A magyarországi kérdőívben a 13. 14. és 15. kérdés vonatkozik erre a témára. Az erdélyi kérdőívben a 29. és 30. kérdés kapcsolódik az előítélethez. Részletesebb kutatási eredményeimet a későbbiekben fogom leírni.

² http://www.hhrf.org/kisebbssegkutatas/kk_2005_01/cikk.php?id=909 (2014. 09. 10.)

³ http://www.allampolgarsag.gov.hu/images/1993_LV_torveny.pdf (2014. 08. 27.)

Az utolsó fontos fogalom dolgozatomban a diszkrimináció, amely ebben a témában szintén gyakori, főleg Romániában. „A diszkrimináció egyes emberek hátrányos megkülönböztetése azon az alapon, hogy azok valamely meghatározott csoport tagjai.”(Andorka 2006: 375) Ismereteim szerint az erdélyi magyarok gyakran találkoznak lakóhelyükön őket érő diszkriminációval. A bennem felmerülő kérdés csak az volt, hogy vajon a Magyarországon élő magyarok tisztában vannak-e azzal, hogy társaik Romániában hogyan élnek magyar kisebbségként, mennyi megkülönböztetés éri őket magyarságuk miatt? A magyarországi kérdőív 21. 22. 23. 27. 28. és 29. kérdése vonatkozik erre a témára. Az erdélyi kérdőívekben pedig a 38. 39. 40. 41. és 42. kérdés tartozik ehhez a témához.

III. Kutatásomban résztvevőkről

3. 1. A kérdőívekről

Mindkét kérdőívben 47 kérdés szerepel. A 47 kérdést 7 téma köré lehet csoportosítani:

Demográfiai adatok (kíváncsi voltam a nemek arányára, és az életkori megoszlásra, ezen kívül rákérdeztem a lakóhelyre, illetve a lakóhely típusára, érdekelt a kitöltő iskolai végzettsége, a kitöltő szüleinek származása, és iskolai végzettségei is)

Nemzetiségre vonatkozó kérdések (rákérdeztem a kitöltő nemzetiségére, szülei nemzetiségére, illetve a kitöltő házastársának nemzetiségére is, mert a nemzeti hovatartozás dolgozatom egy fő témája)

Állampolgárságra vonatkozó kérdések (érdekelt, hogy a kitöltők milyen állampolgárok, az erdélyiek hány százaléka magyar állampolgár, illetve aki nem magyar állampolgár, az szeretne-e az lenni. Ezen kívül a magyarok esetében kitértem arra is, hogy mennyire értenek egyet a kormány 2010. évi döntésével, hogy a külföldön élő magyarok megkapják a magyar állampolgárságot)

Előítéletekkel kapcsolatos kérdések (a magyarok és az erdélyi magyarok esetében is kíváncsi voltam az egymásról alkotott véleményükre, érdekelt, hogy csak a magyarországi magyarokban fedezhető fel az előítéletek az erdélyi magyarok iránt, vagy ez kölcsönös)

Diszkriminációval kapcsolatos kérdések (köztudott, hogy az erdélyi magyarok viszonylag gyakran találkoznak a diszkriminációval a hétköznapijaikban, még a Magyarországon élő magyarok szinte soha. Kíváncsi voltam, hogy a magyarok mennyire ismerik az erdélyi magyarok helyzetét, és természetesen az erdélyi magyaroknál is rákérdeztem, hogy milyen gyakran éri őket diszkrimináció)

Történelmi kérdések (nem történelemtudást szeretnék mérni vele, csak Mátyás király eredetét a magyar és a román nép is sajátjának tekinti, szerettem volna egy képet kapni a megkérdezettektől, hogy ők hogyan tanulták)

Tulajdonságok egymásról (külön kérdéscsoportként szeretném említeni, igaz, hogy csak egy kérdésről van szó, de 16 tulajdonságot soroltam fel, amellyel a két csoport egymást tudta jellemezni)

3.2. Magyarországi résztvevők

A kutatásom első felét Magyarországon végeztem, Magyarországon élő magyarokat kérdeztem meg kérdőív segítségével. 200 darab kérdőívet nyomtattam, ebből 161 darab értékelhető kérdőív került vissza hozzám. A kérdőívek kitöltését 2014. április 23-án kezdtem és 2014. július 3.-ára végeztem vele. Magyarországon, nyolc településen, tizenkét helyszínen töltöttem ki a kérdőíveket. A települések kiválasztása önkényesen történt, mert a véges anyagi keretek miatt nem tudtam messzire elutazni a kérdőíveket kitölteni, de a helyszíneken törekedtem arra, hogy véletlenszerűen válasszam ki a kérdőívet kitöltőket.

1. számú táblázat:

Város:	Helyszín:	Kitöltött kérdőívek száma:
Budapest	Keleti pályaudvar	11 db
	Hősök tere	9 db
Kistarcsa	Bevásárlóközpont	24 db
Gödöllő	Szent István Egyetem főépülete előtt	21 db
Jászerény	Buszállomás	19 db
	Állatkert	15 db
Szolnok	Vasútállomás	4 db
Jászárokszállás	Ipari park	11 db
	Deák Ferenc Gimnázium	8 db
	Piactér	16 db
Jászágó	Polgármesteri hivatal előtt	10 db
Jászapáti	Vásártér	13 db

A fenti táblázattal szeretném szemléltetni, hogy melyik településen, melyik helyszínen hány darab kérdőívet sikerült kitöltenem. A településeket próbáltam úgy kiválasztani, hogy legyen közte község, kisváros, nagyváros, megyeszékhely, illetve a fővárosban is töltessek ki kérdőíveket. A helyszínek megválasztásában is törekedtem arra, hogy egyszerű gyári munkásokat, szakmunkásokat, diplomásokat egyaránt megkérdezzek e témáról.

A kérdőívben 47 kérdés szerepel. Az első tizenegy kérdés általános demográfiai kérdés. A 12. 13. 14. 15. 24. 31. 39. kérdés az előítéletekre vonatkoznak. A 21. 22. 23. 27. 28. 29. kérdés a diszkrimináció témáját fedik le. A 30. 31. 32. kérdések az

állampolgárságról szólnak. A 45. 46. kérdésben történelmi személyekre kérdezek rá, még a 47. kérdésben tulajdonságokkal lehetett jellemezni az erdélyi magyarokat. A fentiekben fel nem sorolt kérdések pedig a kitöltő véleményére kérdeznek rá a székellyel kapcsolatban.

3. 3. Az erdélyi résztvevők

A kutatásom második fele Erdélyben valósult meg. Nem tudtam kiutazni, de a kérdőívek kitöltését sikerült megoldani. 2014. márciusában a Babes- Bolyai Tudományegyetem székeljudvarhelyi karának tanulói Jászberényben töltöttek egy hónapot. Ez idő alatt sikerült megismerkedni, és az ő segítségüket kértem a kérdőívek kitöltésében. 142 darab kérdőívet küldtem ki nekik postán 2014. május 18-án és ebből 105 darab értékelhető kérdőívet kaptam vissza 2014. június 24-én. A lányok Erdélyben öt településen és tizenegy helyszínen töltötték ki a kérdőíveket. Ők is önkényesen választották ki a településeket, de a helyszíneken törekedtek a véletlenszerű mintavételre.

2. számú táblázat:

Város:	Helyszín:	Kitöltött kérdőívek száma:
Székeljudvarhely	Vasútállomás	11 db
	Kossuth Lajos utca	16 db
	Babes-Bolyai Tudományegyetem	8 db
Brassó	Városháza előtt	9 db
	Megyei Könyvtár	6 db
	Buszpályaudvar	12 db
Csíkmadaras	A község központja	8 db
Marosvásárhely	Belváros	11 db
	Buszállomás	9 db
Csíkszereda	Központi park	9 db
	Vasútállomás	6 db

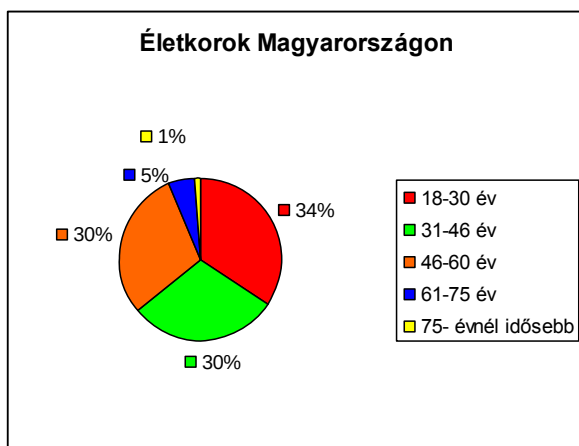
A fenti, 2. számú táblázatban látható, hogy Erdélyben a lányok, hol, hány darab kérdőívet töltöttek ki. Kértem őket is a változatos helyszínválasztásra. Az átlagos helyszíneken, mint például a buszmegálló, vagy a vasútállomás, átlagos embereket kértek meg a kérdőívek kitöltésére, de a könyvtárakban, vagy az egyetemen nagyobb valószínűséggel a tanultabb, diplomás emberek is a mintámba kerültek a kérdőív kitöltésével.

A Erdélyben kitöltetett kérdőív 47 kérdésből áll. A kérdőívben az első tizenegy kérdés általános, demográfiai kérdés. A 12. 13. 14. kérdés vonatkozik a nemzetiségre, a 15. 16. 17. 18. 19. 20. kérdés a nyelvhasználatra vonatkozik. A 25. 26. kérdés témája az állampolgárság. A 28. 29. 30. kérdés az előítéletességre vonatkozik, még a 38. 39. 40. 41. 42. kérdés a diszkriminációra vonatkozik. A 45. 46. kérdésben történelmi személyekre kérdezek rá, még a 47. kérdésben tulajdonságokkal lehetett jellemezni a magyarországi magyarokat. A fent nem említett kérdések általános érvényűek, az erdélyi magyarok véleményére kérdezek rá a magyarokkal, és Magyarországgal kapcsolatban.

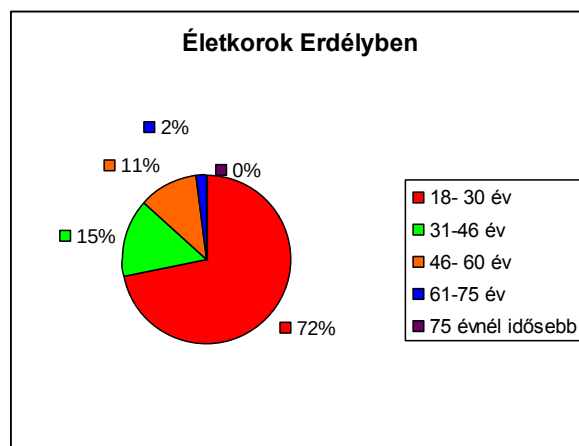
IV. A kérdőív értékelése

4. 1. Demográfiai adatok

Magyarországon összesen 161 értékelhető kérdőívet kaptam vissza, a 161 főből 97 fő nő és 64 fő férfi, vagyis a kérdőívek 60 %-át nők, 40%-át férfiak töltötték ki. Erdélyből 105 értékelhető kérdőívet kaptam vissza. Itt a kitöltők 82%-a nő (86 fő) és 18%-a férfi (19 fő). Az Erdélyben tapasztalható női többség véleményem szerint annak tudható be, hogy az erdélyi kérdezőbiztosaim is nők voltak, és ezért a nőkkel könnyebben tudtak kommunikálni, illetve az sem utolsó szempont, hogy a nők nagyobb figyelmet fordítanak egy kérdőív kitöltésére, mint a férfiak, mert a férfiakat sokszor nem érdekli egy-egy kutatási téma.

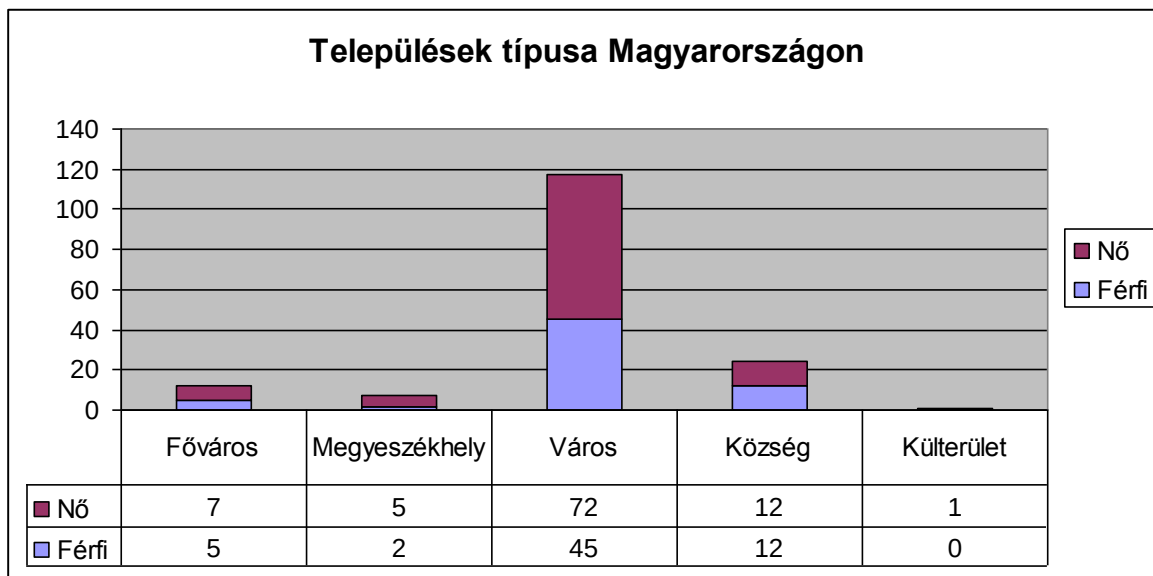
1. számú diagramm

2. számú diagramm

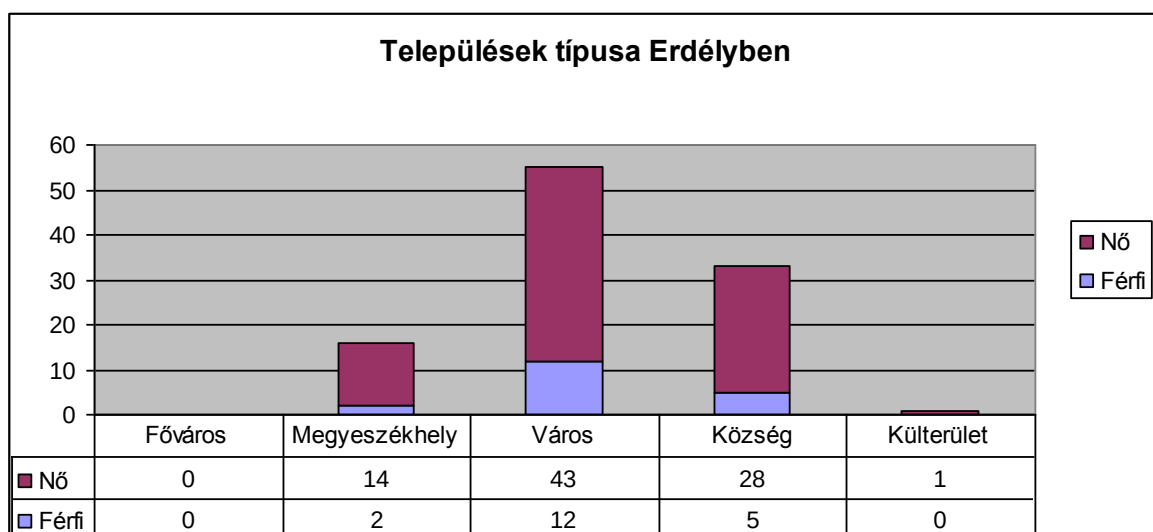
Amint a fenti két diagramm is jól szemlélteti az életkorok megoszlását tekintve mindkét országban a 18-30 év közöttiek töltötték ki legtöbbször a kérdőívet, Magyarországon 55 fő (ebből 26 férfi és 29 nő), Erdélyben 75 fő (ebből 7 férfi és 68 nő). Utánuk következnek a 31 és 46 év közöttiek. Ebből a csoportból a kérdőívet kitöltötte Magyarországon 48 fő (18 férfi, 30 nő), Erdélyben 16 fő (9 férfi, 7 nő). A 46 és 60 év közötti kategóriába Magyarországon 48 fő tartozik (15 férfi, 33 nő), míg Erdélyben csak 12 fő (3 férfi, 9 nő). 61 és 75 év közötti kitöltőm már jóval kevesebb, Magyarországon 8 fő (4 férfi, és 4 nő), Erdélyben pedig 2 fő, akik mind a ketten nők voltak. 75 évnél idősebb kitöltőm Erdélyben nem volt, Magyarországon pedig 2 fő (1 férfi, 1 nő). Az életkorokat tekintve a fiatalok vannak többségben, illetve az aktív korúak. Elsősorban az ő véleményükre voltam kíváncsi, valamint arra, hogy az erdélyi magyarok, hogy élik meg kisebbségi helyzetüket, és a magyarországi magyarok ezt hogyan és milyennek látják.

A következő részben rákérdeztem a kitöltő lakóhelyére, és arra, hogy milyen típusú településen él. Magyarországon a kitöltők 46 településen élnek, ami szerintem egy elég széles skála, amely a kérdőív reprezentativitását segíti elő, Erdélyben pedig a kitöltők összesen 36 településről származnak.

3. számú diagramm

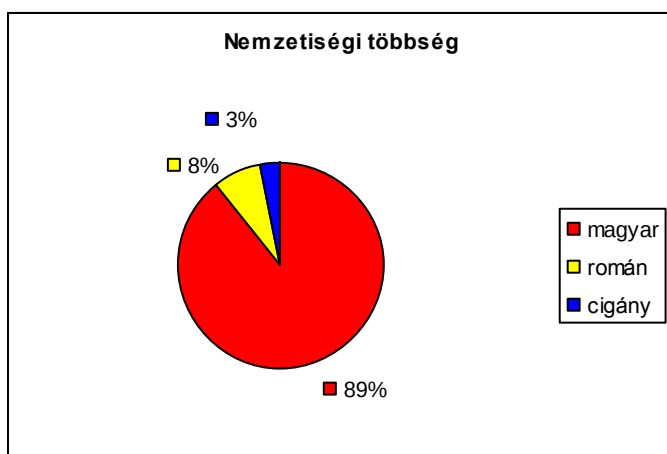
A települések típusa szerint Magyarországon a legtöbb kitöltő városban él (összesen 117 fő, ebből 72 nő, 45 férfi), a legkevesebben élnek külterületen, összesen 1 fő. A kitöltők közül 12 fő (5 férfi, 7 nő) él a fővárosban, még megyeszékhelyen csak 7 fő (2 férfi, 1 nő). Községben 24 fő él (12 férfi, 12 nő). A legtöbb kitöltő jászárokszállási volt (57 fő), ez után következnek a budapestiek (12 fő), majd a harmadik legtöbb kitöltő szolnoki (9 fő) és jászberényi (9 fő) volt.

4. számú diagramm

A települések típusa szerint Erdélyben is a kitöltők nagy része városban él, ez 55 fő (12 férfi, 43 nő). Egy kitöltő sem él a fővárosban, de ez érthető, mert Erdélytől Bukarest több száz kilométerre van, illetve Bukarest lakosságának nagy többsége román. 16 fő él megyeszékhelyen (2 férfi, 14 nő), 33 fő él községben (5 férfi, 28 nő), és 1 fő él külterületen. A település típusa szerinti megoszlás hasonló a két országban, ezáltal a mintavétel is hasonlóan tekinthető.

A következő kérdések a lakóhelyen élő kisebbségekre, és nemzetiségekre vonatkoztak. A magyarországi kérdőívben csak egy kérdést tettem fel ezzel a témával kapcsolatban, amely a következő volt: „Az Ön lakóhelyén élnek-e kisebbségek?” Erre a kérdésre a kitöltők többsége (87 %) igennel válaszolt, és csak 13% válaszolt nemmel. Nem kérdeztem rá a kisebbségek mivoltára, de a magyarországi viszonylatokat, és a településeket tekintve valószínűsíthető, hogy az itt élő kisebbségeket a cigányok alkotják. Az erdélyi kérdőívben azt kérdeztem, hogy: „Az Ön lakóhelyén milyen nemzetiségűek élnek?” A magyar nemzetiséget mindenki megjelölte, emellett jelen vannak a románok is, a válaszolók 79%-a felelte azt, hogy lakóhelyén élnek románok, és ugyanennyien válaszolták azt, hogy lakóhelyükön élnek cigányok. A fent említett nemzetiségek után az örmény következik, a válaszolók 12%-a felelte azt, hogy lakóhelyén élnek örmények. Az örményeket követik a németek 9%-kal, majd az orosz és bolgár nemzetiség következik 3-3%-kal, és végül 2%-kal a szerbek, macedónok, angolok és a kínaiak következnek. Ez is jelzi, hogy az erdélyi települések mennyivel színesebb etnikumúak, mint a magyarországi települések. A következő kérdés az erdélyi kérdőívben az volt, hogy: „Az Ön lakóhelyén melyik nemzetiség van többségben?”

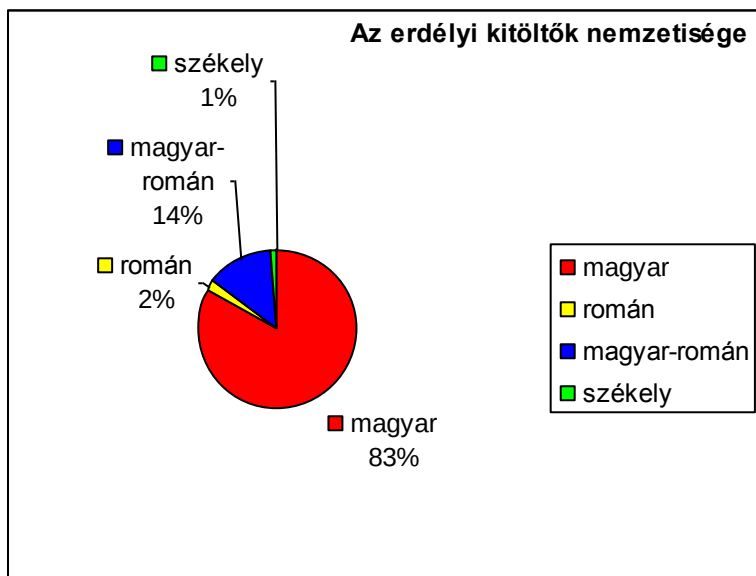
5. számú diagramm

Az 5. számú diagrammon is jól látszik, hogy az erdélyi kitöltők nagy többsége, 89%-a magyar többségű településen él, vagyis egyszerűbb hétköznapijai vannak, mint annak a 8%-nak, aki román többségű településen él. Magyar többségű területeken könnyebben használhatják a magyar nyelvet, és vélhetően kevesebb diszkrimináció éri őket, mert a többség magyar.

A következő három kérdés mind a kettő kérdőívben a legmagasabb iskolai végzettségre vonatkozik. A kitöltő legmagasabb iskolai végzettsége mellett, még a kitöltő szüleinek legmagasabb iskolai végzettségére is rákérdeztem. Mind a két országban a kérdőívet kitöltők többségének legmagasabb iskolai végzettsége a gimnázium, ez a magyarországi kitöltőknél 25,5%-ot jelent, az erdélyi kitöltőknél 32%-ot. Magyarországon második helyen a főiskola áll (22%-kal), harmadik helyen a szakközépiskola áll (20,5%-kal), negyedik helyen a szakiskola található (16%), csak ötödik helyen van jelen az egyetem (11%) ezt követi még hatodik helyen az általános iskolai végzettség (4%), és a sort a tudományos fokozat zárja (1 fő). Mint már fent említettem Erdélyben is a legtöbb kitöltő legmagasabb iskolai végzettsége a gimnázium (32%). Második helyen az egyetem áll (30,5%), harmadik helyen van a szakközépiskolai végzettség (22%), utána negyedik a főiskola (10,5%), ezt követi az általános iskola (3%) a szakiskola (2%) és tudományos fokozattal rendelkező nem volt a kitöltők között Erdélyben. A gimnáziumi végzettségűek száma Erdélyben 32%, Magyarországon csak 25,5%, de a diplomával rendelkező kitöltők is Erdélyben voltak többen. Ott ugyanis a kitöltők 41%-a rendelkezik diplomával (ami egy átlagos statisztikában is nagyon magas szám), még a magyarországi kitöltők 33%-a rendelkezik diplomával. A szülők iskolai végzettségét tekintve Magyarországon a szakiskola, az általános iskolai és a szakközépiskola követi egymás az első három helyen, mindkét szülő esetében. Erdélyben viszont a szakközépiskola áll az első helyen, a szakiskola a második helyen, és a gimnázium a harmadik helyen, mindkét szülő esetében. Ebből arra lehet következtetni, hogy az erdélyi kitöltőknek már a szülei is tanultabbak voltak, ezért lehet magasabb az iskolai végzettség, és a diplomások száma Erdélyben.

4. 2. Nemzetiségi adatok

A következő kérdéscsoport a nemzetiségre vonatkozik. A magyarországi kérdőívben a kitöltő nemzetiségére külön nem tértem ki, mert ebben az esetben a nemzetiség szinte egyértelmű.

6. számú diagramm

A 6. számú diagrammon jól látszik, hogy az erdélyi válaszolók nagy többsége, 83%-a magyar identitásúnak vallja magát, csak 2% tartja magát románnak. A magyar-román kettős identitás a válaszolók 14%-ára jellemző, amely

nem túlzottan meglepő, hiszen közel száz éve élnek magyarokként Romániában, illetve a szocialista időszakban több asszimilációs lépést is tett az állam a magyarok beolvasztására. Például, támogatták a vegyes házasságokat egy román és egy magyar között, szerették volna elérni, hogy az iskolákban csak románul lehessen tanulni, a Romániában élő magyarokat román lakta területekre sorozták be sorkatonának, és a Ceausescu- rendszerben azokat a magyar neveket, amelyeket tükörfodítással le lehetett fordítani románra, már románul anyakönyvezték. A magyarok ez elleni tiltakozásként eredeti magyar neveket adtak gyermekiknek (pl.: Előd, Hunor), mert ezeknek nincs román fordításuk, és nem tudják a nevüket „elrománosítani”. Ez csak néhány példa volt, de ettől sokkal több intézkedés irányult a magyarok ellen, így csoda, hogy az elmúlt 90 évben csak ennyi magyart jellemez a kettős, magyar- román identitás.

A következő kérdésben a házastárs nemzetiségére kérdeztem rá. A magyarországi kitöltők közül 67% (109 fő) válaszolta azt, hogy magyar a házastársa, és 32%-nak még nincs házastársa. Egyetlen kivétel volt egy férfi, aki azt válaszolta, hogy az ő felesége székely-magyar. Az erdélyi kitöltők körében sem sokkal másabb a helyzet. A kitöltők 56%-ának (59 fő) még nincs házastársa, 41%-nak (43 fő) magyar házastársa van, illetve 1 csángó és 1 székely házastársat említettek még, de ők is a magyarokhoz sorolandóak. Az erdélyi válaszolóknál, ha csak azokat vesszük figyelembe, akiknek van házastársa, akkor a

válaszolók 98%-ának magyar házastársa van, ez az adat nagyon hasonló Csepeli és társai 1999. évi kutatásához, amelyben ők azt kapták eredményül, hogy az erdélyi magyarokra inkább jellemző a homogén házasság (96 %). (Csepeli- Örkény- Székelyi 1999.) Román házastársa csak egyetlen nőnek van. A kutatásom is tükrözi azt, amelyet többen is megfogalmaztak már, most én Thuróczy János krónikástól szeretném idézni: „Azt is fontosnak tartom leírni, hogy más nemzetségekkel sem keverednek, és őrzik szigorú erkölcsüket.” (Hermann et al. 2012). Ez az idézet is alátámasztja kutatásomat, hogy az erdélyi magyarok leginkább csak magyar párt választanak, nem szívesen házasodnak románnal (persze ma már a XXI. században léteznek kivételek).

A szülők nemzetiségét tekintve mindkét esetben magasán a magyarok állnak. Az erdélyi kitöltők 95%-ának magyar az édesapja és az édesanyja is, a magyarországi kitöltők még ezt is túlszárnyalták, itt 97% válaszolta azt, hogy édesapja és édesanyja is magyar. Az erdélyi kitöltők esetében a felmenőket tekintve 2 román édesapa és 3 román édesanya található, ezen kívül még 1 székely és 2 csángó édesapa, és szintén 1 székely és 2 csángó édesanya. A magyarországi magyarok felmenői esetében 1 román, 1 székely, 1 görög, 1 szerb és 1 sváb édesapa van, és 1 sváb, 1 székely és 1 szerb édesanya. Ennél a kérdésnél már a felmenőkre kérdeztem rá, így igaz ritkán, de elvétve találtam kisebbségi eredetű embereket is.

4. 3. Nyelvhasználat

A nyelvhasználat elsősorban az erdélyi válaszolók esetében fontos. Itt az első kérdésem az volt, hogy: „Ön magyar anyanyelvűnek tartja magát?” Ennél a kérdésnél 1 nő válaszolta azt, hogy „nem” a többiek igennel feleltek, tehát az általam vett minta szinte 100%-a magyar anyanyelvűnek tartja magát. Fontosnak találtam beletenni az erdélyi kérdőívekbe, hogy milyen tanítási nyelvű iskolában tanultak a válaszolók. Az általános iskolai tanulmányaikat a válaszolók 98%-a magyar tanítási nyelvű általános iskolában végezte. Csak 2 fő tanult román általános iskolában. A kérdőívet kitöltők 94%-a középiskolai tanulmányait is magyar nyelvű iskolában végezte. Középiskolai tanulmányoknál 5 fő (3 férfi, 2 nő) tanult román nyelven, és 1 fő tanult román- magyar kéttannyelvű középiskolában. A magyarországi kérdőívben is volt egy kérdés arról, hogy a magyarországi magyarok szerint, az Erdélyben élő magyarok hány százaléka tanul magyar nyelven az iskolában. Fent már említettem az erdélyi adatokat, hogy az erdélyi magyarok 98%-a magyarul tanult az általános iskolában, illetve 94%-a középiskolában is. Ehhez képest a magyarországi kitöltők közül, csak 10% válaszolta azt, hogy az erdélyi magyarok

több mint 76%-a magyarul tanul. A legtöbben (32%) azt választották, hogy az erdélyi magyarok 26-50%-a tanul magyar nyelven. Már itt rögtön megmutatkozik, hogy mi, magyarországi magyarok nem rendelkezünk kellő ismerettel társainkról, és igazából konkrét ismeretünk nincs is arról, hogyan is élnek a magyarok Romániában. A következő kérdésem az volt, hogy: „Milyen szintű a magyar nyelvtudása?”. Ennél a kérdésnél a következő válaszlehetőségek voltak:

a.) Magyarul beszédben és írásban is jobban fejezem ki magam, mint románul	91%	96 fő
b.) Magyarul beszédben jobban fejezem ki magam, mint románul	3%	3 fő
c.) Magyarul is tökéletesen beszélek, de románul jobban fejezem ki magam	1%	1 fő
d.) Nagyon jól beszélek magyarul, de a román nyelv sokkal jobban megy	2%	2 fő
e.) Elég jól tudok magyarul, de nyelvtudásom nem tökéletes	3%	3 fő
f.) Csak keveset tudok magyarul	0	0 fő

3. számú táblázat

Az eredmények is jól mutatják, hogy a válaszolók 91%-a tökéletesnek tartja magyar nyelvtudását, és a válaszolók maradék 9%-a is tud magyarul, csak kritikusabb szemléletmódú, és nem tartja tökéletesnek nyelvtudását.

Az erdélyi kérdőívben rákérdeztem arra is, hogy a válaszolók milyen nyelvet használnak otthon, családi körben. 88% mondta azt, hogy csak a magyar nyelvet, és senki sem válaszolta azt, hogy csak a román nyelvet. Ehhez hasonló Csepeli és társai mintája is, náluk 94% használja csak a magyart otthon, családi körben, és 1% használja csak a román nyelvet. (Csepeli- Örkény- Székelyi 1999.) Véleményem szerint ezek igen megnyugtató adatok a határon túli tömbmagyarsággal kapcsolatban. Az erdélyi magyarokkal kapcsolatban egy speciális esetet említhetünk meg, hiszen az erdélyi magyar kisebbség Székelyföldön egy tömbben él, ezen belül is két megyében. Ez a két megye Hargita és Kovászna megye. Hargita megye lakosságának 82,9%-a magyar, illetve Kovászna megye lakosságának 71,6%-a magyar. Ez egy speciális helyzet, mert jelentős többségben vannak itt a magyarok, ami a hétköznapiakat is megkönnyíti. A magyar és a román nyelvet együtt 10 fő használja otthon. Egy olyan választ kaptam, ahol a válaszoló és családja otthonában a magyar, a román, és a német nyelvet is használja, illetve volt egy olyan válasz, hogy otthon a magyar és a német nyelvet is használják.

Kíváncsi voltam arra is, hogy a kérdőívemet kitöltők közül hányan beszélnek románul. A válaszolók 85 %-a beszél románul és 15 %-uk nem. Gereben Ferenc 1999. évi

kutatásában a válaszadók 98%-a beszéli a román nyelvet. (Gereben 1999.) Ez a két adat jól tükrözi, hogy a magyarok nagytöbbsége rá van kényszerülve arra, hogy megtanulja és használja a román nyelvet. Ez után következett az a kérdés, hogy hol tanulták meg a román nyelvet és miért? Itt nem is kevesen 73 fő (70%) óvodában, iskolában tanulta meg a román nyelvet. Második helyen áll az, hogy román barátoktól, ismerősöktől sajátították el a román nyelvet, harmadik helyen áll az, hogy otthon, a családban. Ezen kívül az „egyéb” kategóriában még különbözőbb variációkkal találkoztam: 2 fő a katonaságnál tanulta meg a román nyelvet, volt, aki az egyetemen vagy diákmunka során, és volt olyan is aki a televízióból sajátította el a román nyelvet. A válaszolók 67%-a érzi úgy, hogy kötelezték a román nyelv megtanulására, és 31% mondta az, hogy a saját döntése volt. Ennél a kérdésnél kaptam egy egyéb választ. Az illető azt válaszolta, hogy „Beleszülettem, már az utcán is ragadtak rám a román szavak.” Vagyis ő úgy gondolja, hogy ebben az élethelyzetben, amikor az ember magyarként Romániában él, kisebbségi sorban, nem tehet mást, kénytelen elsajátítani a román nyelvet és ez véleményem szerint is így van. Itt szeretnék Gereben Ferenc könyvéből idézni egy részletet, ahol ő azt kérdezte interjúja alanyától, hogy üzletben, vagy hivatalban milyen nyelvet használ. „Magyarul és románul. Románul abban az esetben, ha román anyanyelvű a beszélgetőpartnerem. Például egy ügyvédnővel ügyeim intézése során kölcsönösen kedveskedtünk egymásnak: ő román lévén én románul beszéltem, ő pedig magyarul szólt hozzám.” Ezek nagyon szép sorok, azt tükrözik, hogy egy többnemzetiségű területen milyen jól meg tudnak férni a nemzetiségek egymás mellett. Itt a békét, és a kedvességet a kölcsönösség adja. Mind a két fél megtanulta az ott élő másik nemzetiség nyelvét. Nem egyszerűbb lenne ez, mint az örökös harcok, viták, és sértegetések?

Megkérdeztem azt is, hogy milyen gyakran használják a román nyelvet. A válaszolók 26%-a használja gyakran, naponta a román nyelvet, 36%-uk alkalmanként, 1-2 hetente, 29%-uk használja ritkán, havonta kéthavonta, és 9%-uk csak nagyon ritkán használja a román nyelvet, leginkább csak akkor, ha szükségük van rá. Mivel az általam megkérdezett kisebbségi csoport Romániában magyarként, véleményem szerint, muszáj ismerniük a román nyelvet, és el tudok képzelni bizonyos élethelyzeteket, amikor nem is használhatják, csak a román nyelvet. Ha valaki csak román munkahelyen talál munkát, akkor kénytelen románul beszélni, mert dolgozni kell. Nagyobb városokban, ahol jelentős a román többség, sok esetben nem nézik jó szemmel a magyarokat, és a konfliktusok elkerülése érdekében, szerintem a magyarok is használják a román nyelvet egymás között.

4. 4. A Magyarországon élő magyarok és az Erdélyben élő magyarok ismeretei egymásról, és egymásról alkotott véleményük

Ebben a témában az első bevezető kérdésem az volt a magyarországi kérdőívben, hogy: „Él-e Önnek magyar rokona Romániában?” . A válaszolók közül mindössze 12 fő (7,5%) válaszolta azt, hogy igen, él magyar rokona Romániában, ami egy nagyon alacsony szám. Véleményem szerint nekik lehet konkrét képük arról, a rokonok elmondása alapján, hogy milyen is egy magyar élete Romániában. Az erdélyi magyaroknál is hasonló volt ez a kérdés, ami így hangzott: „Élnek-e magyar rokonai Románián kívül?” Itt 88 fő válaszolta az, hogy igen élnek, és a 88 főből 80 főnek él rokona Magyarországon.

A magyarországi kitöltők közül 52% válaszolta azt, hogy szeretne, vagy tervez a közeljövőben Erdélybe utazni, akár nyaralás, akár pihenés céljából, ami szerintem jó dolog. Egy-egy ilyen utazás során nem csak Erdély szépségeit és nevezetességeit lehet megismerni, de az ott élő magyarokat is megismerhetik. Az erdélyi magyarok 88%-a már járt Magyarországon, és nagyon tetszett neki, 9% még nem járt, de szeretne jönni, és csak 3% van negatív véleménnyel hazánkról, ők azt választák, hogy jártak már Magyarországon, de nem tetszett annyira, hogy még egyszer jöjjenek. Következő kérdésemben az erdélyi magyaroktól azt kérdeztem, hogy terveznek-e Magyarországra költözni, és ezzel párhuzamosan a magyarországi kérdőívben a kérdés az volt, hogy a magyarországi magyarok örülnének-e ennek. A magyarországi kitöltők közül 57% örülne, ha az erdélyi magyarok Magyarországra költöznének, de 43% elutasítóan nemmel válaszolt. A nemmel válaszolók megnyugtatóra leírhatom, hogy az erdélyi magyarok közül csak 20 fő (19%) tervezi, hogy Magyarországra fog költözni. Nem sokkal több erdélyi magyar van, aki tervezi, hogy a jövőben Magyarországon szeretne dolgozni, 29% 30 fő, az ő nagyobb részük is nő (26 nő és 4 férfi). A magyarországi válaszadók 32%-a mondta azt, hogy veszélyt jelentene ránk nézve, ha az erdélyi magyarok Magyarországra költöznének. Közülük is a legtöbben azt tartják veszélyforrásnak, hogy a külföldről érkező magyarok munkahelyeket foglalnának el, az itt élő magyarok elől (40%), második veszélyforrásnak tartják azt, hogy az itt élő fiatalok nehezebben tudnának bejutni a felsőoktatási képzésekbe (14%), és harmadik helyen az áll, hogy csökkenne a magyarországi magyarok jövedelme (11%).

A két csoport kölcsönösen jó véleménnyel van egymásról, ezzel kapcsolatban, a magyarországi kérdőívben három, az erdélyi kérdőívben kettő kérdést tettem fel. A magyarországi magyarok 83%-a szerint szívesen látná őket vendégül egy erdélyi magyar család, 84%-uk szívesen is menne vendégségbe egy erdélyi magyar családhoz, viszont

otthonukban már csak 58%-uk látná szívesen vendégül az erdélyi magyarokat. Ezzel ellentétben az erdélyi magyarok 91%-a látná szívesen vendégül a magyarországi magyarokat otthonában, illetve 84%-uk válaszolta azt, hogy a magyarországi magyarok szívesen látnák őket vendégül. Ebből az öt kérdésből kapott válaszok alapján, arra tudok következtetni, hogy az erdélyi magyarok vendégszeretőbbek, jobb véleménnyel vannak rólunk, mint, mi róluk, illetve semmiféle rossz érzés, vagy előítélet nincs bennük.

A magyarországi kérdőív következő részében arra a kérdésre, hogy: „Ön szerint a székelyek is magyarok?” 89% válaszolta azt, hogy igen, ők is magyarok, ami egy jó eredmény. A magyarországi magyarok közül 155 fő (96%) gondolja úgy, hogy az erdélyi magyarok ismerik a magyar himnuszt, ami egy jó adat, mert az erdélyi magyarok százszázalékosan azt választották erre a kérdésre, hogy igen, ismerik a magyar himnuszt. Ezzel ellentétben a magyarországi magyaroknak csak 68%-a ismeri a székely himnuszt, de csak a válaszolók 45%-a tudná elénekelni, ha szükség lenne rá. Ezt az erdélyi magyarok jól megérezték, mert legtöbbször azt válaszolta (39%), hogy a Magyarországon élő magyarok 26-50%-a ismeri a székely himnuszt. Véleményem szerint ez alacsony szám, és szerintem a magyarok 75%-ának legalább ismernie kellene a székely himnuszt, amely szintén a magyarokról szól.

A következő kérdés megegyezett mind a két kérdőívben, amely az volt, hogy van-e különbség az erdélyi magyarok és a magyarországi magyarok között. Az erdélyi magyarok egyöntetűen (86%) azt válaszolt, hogy igen van különbség a két csoport között, és közülük 73% szerint az erdélyi magyarok javára. A magyarországi magyaroknál már megoszlott a válasz. A válaszolók 50%-a szerint van különbség és 50%-uk szerint nincs különbség a két csoport között. Akik azt mondták, hogy van különbség, azok közül is 76% szerint a magyarországi magyarok javára szól ez a különbség. Ez esetben a két csoport véleménye eltérő, amely eltérő szemléletmódjuknak és eltérő élethelyzetüknek tudható be. A következő kérdés is ehhez hasonló volt. Így hangzik: „Ön szerint van-e különbség a magyarországi magyarok viselkedéseiben, megnyilvánulásaiban a külföldön élő magyarokkal kapcsolatban? Az erdélyi magyarok 76%-a és a magyarországi magyarok 56%-a szerint van, vagyis a többség úgy érzi, hogy van különbség. Ennél a kérdésnél a válaszolók kifejtették véleményüket. Most ezekből szeretnék idézni néhányat:

- „Vannak, akik sajnálják az anyaországtól elszakadtakat, vannak, akik semlegesek, és vannak, akik azt hiszik, hogy a határon túl élő magyarok megszállják, kihasználják Magyarországot.”
- „Szerintem a kisebbségben élő magyarok jobban értékelik a magyarságot.”

- „Vannak akik, nem látnak különbséget magyar és magyar között. Vannak, akik többre tartják a határon túli magyarokat, és vannak a „tahók”, akik nem tudják, hogy a határon túl is beszélnek magyarul.” (erdélyi magyarok véleményei)

A fentiekben, az Erdélyben kapott válaszokból idéztem, a következő részben pedig a magyarországi magyar véleményéből szeretnék idézni.

- „Van, aki a külföldön élő magyarokat teljesen a másik országhoz sorolja.”
- „A magyarországi magyaroknak minden természetes, a külföldön élő magyarok sokkal büszkébbek magyarságukra.” (magyarországi magyarok véleményei)

A fenti részben néhány olyan idézetet emeltem ki, amelyek igazán szépek, rátapintanak a lényegre. Már a fenti idézetekben is jól érzékelhető, hogy átlagosan két-három csoportot különböztetnek meg a kérdőív kitöltői a magyarországi magyarok viselkedésével kapcsolatban. Átlagosan ez a három csoport van:

- Elfogadók
- Elutasítók, lenézők
- Zárkóztak, tájékozatlanok

Az első csoport az „elfogadók”, megértik és elfogadják, hogy külföldön is élnek magyarok, és ők is ugyanolyanok, mint mi, akik az anyaországban élnek. Az „elutasító, lenéző” csoport nézetei valószínűleg a kevés háttérismeret, esetleg előítéletes, vagy sztereotip nézetek alakítják. Ők az a csoport, akik nem ismerik kellően a külföldön élő magyarokat, illetve a külföldi magyarok élethelyzetét, de mégis ítélkeznek felettük. A „zárkóztak, tájékozatlanok” csoportja pedig azokat foglalja magába, akik elzárkóznak e téma elől, közömbösek a külföldi magyarok iránt, és véleményem szerint ők is kevés háttérismerettel rendelkeznek a külföldi magyarokkal kapcsolatban. Ennél a résznél kérdeztem meg az erdélyi magyarokat arról, hogy véleményük szerint őket Magyarországon érné-e megkülönböztetés erdélyi magyarságuk miatt. A megkérdezettek 24%-a válaszolta azt, hogy igen, érné őt megkülönböztetés erdélyi magyarsága miatt, és már volt is ilyen tapasztalata. A válaszolók 33%-a szinte biztos benne, hogy érné megkülönböztetés magyarsága miatt, 30%-uk pedig csak kis esélyt lát erre. Sajnos csak a válaszolók 8%-a érzi és gondolja úgy, hogy őket a magyarországi magyarokkal egyenértékűnek kezelnék Magyarországon is. Itt is látszik, hogy a magyarországi magyarok közül sokan különbséget tesznek magyar és magyar között, azért mert máshol született, vagy, mert a magyar nyelv másik nyelvjárását használja. Ebben az esetben is csak azt tudom mondani, hogy sok magyarországi magyar kellő ismeret hiányában, vagy esetleg tévesen berögzült sztereotipikus téveszmék ismerete miatt nézi le az erdélyi magyarokat.

A magyarországi kérdőívben megkérdeztem, hogy a válaszolók szerint kik az igazi magyarok. Az első kérdésben azt kérdeztem, hogy csak a Magyarországon élő magyarok az igazi magyarok? Itt 75% (120 fő) válaszolta azt, hogy nem csak ők az igazi magyarok, vagyis ez a csoport elismeri a külföldön élő magyar kisebbség magyarságát is. A másik csoport már nem ismeri el ugyanezt, ők a válaszolók 25%-át (41 fő) teszik ki. Már fent említettem, hogy miért is nem ismerhetik el a külföldön élő magyarok magyarságát, itt arra gondolok elsősorban, hogy nincs elég ismeretük erről a csoportról, mert aki már járt Erdélyben, az sok kedves emléket szerezhetett, ismeretei is gyarapodtak, és rá kellett eszmélnie, hogy igazi magyarok élnek ott is.

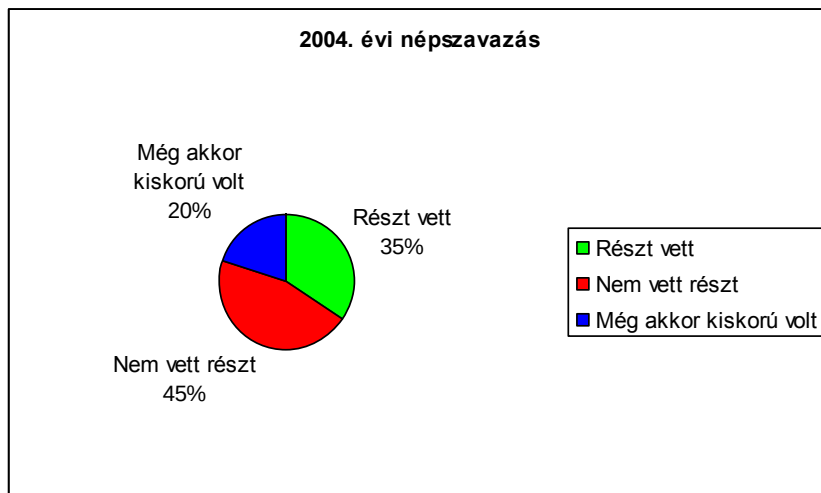
A következő kérdésnél még kedvezőbb adatot kaptam, itt már fel is soroltam a tulajdonságokat. Így hangzott a kérdés: „Ön szerint, ha valaki magyar anyanyelvű, magyar nyelvű iskolában tanul(t), családjában a magyar nyelvet használják, magyar kultúra jellemzi, de másik országban él, az lehet magyar állampolgár?” Már a kitöltők 83%-a válaszolt igennel, látva, hogy ugyanazok a tulajdonságok jellemzőek rá is, mint a külföldi magyarokra. Csak a válaszolók 17%-ánál maradt meg az elutasító szemlélet.

Ebben a témakörben az utolsó kérdésem a kultúrára vonatkozott. Az erdélyi magyaroktól azt kérdeztem, hogy milyen kultúra jellemzi őket. Itt a válaszolók 90%-a (95 fő) felelte azt, hogy magyar kultúra jellemzi, és 10 fő (10%) válaszolta azt, hogy a magyar és a román kultúra egyszerre jellemzi őt. Összességében a válaszolók mindegyikére jellemző a magyar kultúra, csak egy kis részük, már lakóhelyük miatt is, átvette a román kultúra egy darabját. A magyarországi magyaroktól azt kérdeztem, hogy szerintük az erdélyi magyarok ápolják-e a magyar hagyományokat és kultúrát. A legtöbben (48%) azt válaszolták, hogy igen, viszonylag sok hagyományt ápolnak. A legkevesebben (11%) választották azt a pontot, hogy: „Csak kevés magyar hagyományt ápolnak már, mert beolvadtak a román társadalomba”. Személy szerint örülök is neki, hogy csak kevesen választották ezt a pontot, mert az erdélyi magyarokra jellemző legkevésbé az asszimiláció a romániai kisebbségek közül. Az lehet, hogy egy-két dolgot átvettek a románoktól, de nem románosodtak el.

4. 5. Az erdélyi magyarok állampolgárságáról

Ezt a témát a Magyarországon 2004. 12. 05-én megtartott népszavazással szeretném kezdeni. Ezen a népszavazáson Magyarország lakosaiból 8 millió fő volt szavazásra jogosult, de csak 3 millió fő vett részt a szavazáson. 52%-uk igennel, 48%-uk nemmel szavazott, így a népszavazás eredménytelenül zárult, mert sem az igen, sem a nem

szavazatok száma nem érte el az érvényességhez szükséges 25%-ot. Már ez egy nagy csapás volt az erdélyi magyarok számára, ugyanis a magyarországi magyarok igazából nem is érezték szívügyüknek a külföldön élő magyar kisebbség sorsát. Kérdőívemben rákérdeztem, hogy a kitöltők közül ki vett részt ezen a népszavazáson.

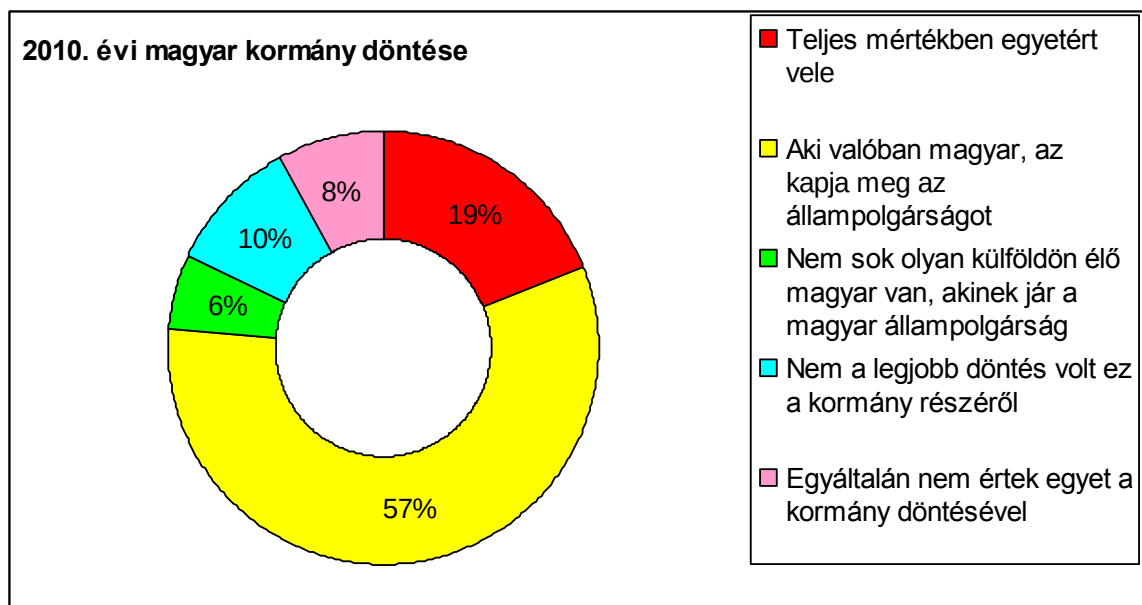

7. számú diagramm

A fenti, 7. számú diagramm is jól mutatja, hogy a kitöltők 45%-a szavazhatott volna, de mégsem ment el szavazni a külföldön élő magyar kisebbséggel kapcsolatban. Az általam vett minta még kicsit jobb eredményt is mutat, mint az országos, mert országosan a szavazóképes lakosság 62,5%-a nem vett részt a népszavazáson, nálam ez csak 45%.

Ezek után rákérdeztem arra is, hogy ha most lenne egy népszavazás ugyanebben a kérdésben, ki menne el szavazni, és miként szavazna. Itt már kicsit jobb eredményt kaptam, mert a kitöltők 60%-a (97 fő) mondta azt, hogy: „Igen elmennék, és a külföldön élő magyarok magyar állampolgársága mellett szavaznék”. Csak 12% (19 fő) válaszolta azt, hogy: „Igen elmennék, de a külföldön élő magyarok magyar állampolgársága ellen szavaznék”, viszont 28% (45 fő) közömbös e témával kapcsolatban, ők azt választották, hogy nem mennének el szavazni, mert annyira nem érdekli őket ez a téma. Ennél a kérdéskörnél is látszik, és jól elhatárolódik az a három csoport, amit a fentiekben már leírtam. Az elfogadók csoportja szavazna a külföldi magyarok mellett, az elutasítóak, lenézők csoportja szavazna ellenük, és van a zárkózottak, tájékozatlanok csoportja, akik nem mennének el szavazni.

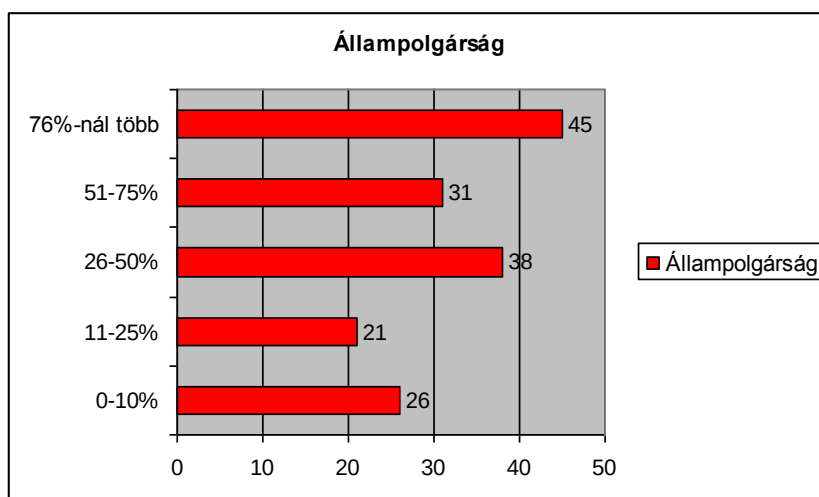
A 2004. évi népszavazás kudarc ellenére, 2010-ben a magyar kormány meghozta azt a döntést, hogy azok a magyarok, akik tudják igazolni magyar gyökereiket, megkaphatják a magyar állampolgárságot. Ez a döntés megosztotta a magyar társadalmat, nem mindenki értett vele egyet. Ez a téma kapcsolódik dolgozatom témájához, ezért én is rákérdeztem a kérdőívben, hogy kinek mi a véleménye a kormány 2010. évi döntéséről.

8. számú diagramm

A 8. számú diagramm is jól szemlélteti, hogy a magyarok többsége 76%-a nem ellenzi a kormány döntését. Csak 19% ért teljes mértékben egyet ezzel a döntéssel, de 57%-uk is adna a valóban magyaroknak magyar állampolgárságot. Csak 8% ellenzi teljesen ezt a döntést, illetve 10% elégedetlen vele. Dobos Ferenc kutatásában, 2011-ben az erdélyi magyarokat kérdezte meg a kormány döntéséről. Az erdélyi magyarok 90,4%-a ért egyet a kormány döntésével és tartja helyesnek ezt a döntést. Csak az erdélyi magyarok 1,8%-a válaszolta azt, hogy ez nem volt jó döntés a kormány részéről. (Dobos 2011.)

A következő kérdésem is még ehhez kapcsolódik, amelyben azt kérdeztem, hogy: „Ha az Ön kezében lenne a döntés, adna-e magyar állampolgárságot a külföldön élő magyaroknak?”. A válaszolók 74%-a itt is azt felelte, hogy adna magyar állampolgárságot, és csak a kitöltők 26%-a felelte azt, hogy nem adna a külföldön élő magyaroknak magyar állampolgárságot. Ehhez a kérdéshez kapcsolható a következő kérdésem, ami így hangzott: „A 2011-es romániai népszámláláson 1 234 746 fő, a lakosság 6,5%-a vallotta magát magyarnak. Ön szerint az 1 234 746 főnek hány százaléka érdemli meg valóban a magyar állampolgárságot?”

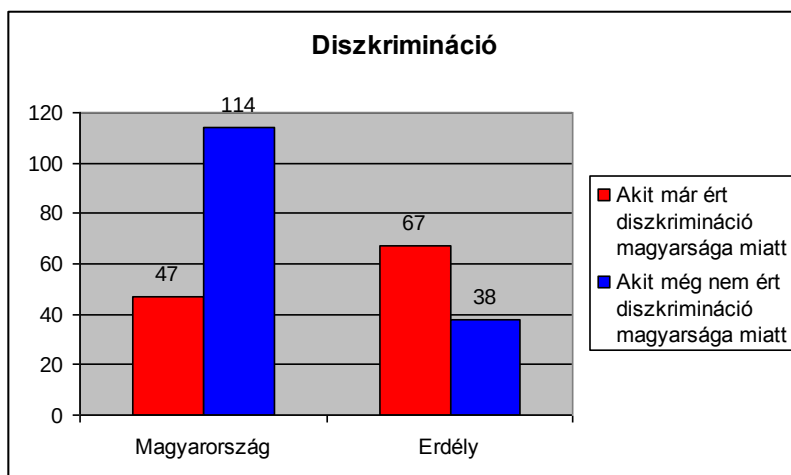
9. számú diagramm

A 9. számú diagram is jól mutatja, hogy a legtöbben azt választották, hogy az ott élők több mint 76%-a megérdemli a magyar állampolgárságot, ezzel is egyet értve a magyar kormány döntésével, és megadva a kisebbségben élő magyaroknak azt a lehetőséget, hogy ők is igazi magyarként élhessenek.

Szerettem volna azt is megtudni, hogy az általam vett minta tagjai éltek-e a magyar kormány döntésével és magyar állampolgárok lettek-e. Az erdélyi válaszadók 66%-a (69 fő) már magyar állampolgár, viszont 34% (36 fő) még nem. A következő kérdésem erre irányult. Így szólt: „Szeretne-e Ön magyar állampolgár lenni?”. Ennél a kérdésnél a 36 főből 34 fő válaszolt igennel, vagyis az általam vett mintából szinte mindenki szeretne élni a kormány ezen intézkedésével, ha még nem tette meg.

4. 6. Az erdélyi magyarokat érő diszkrimináció

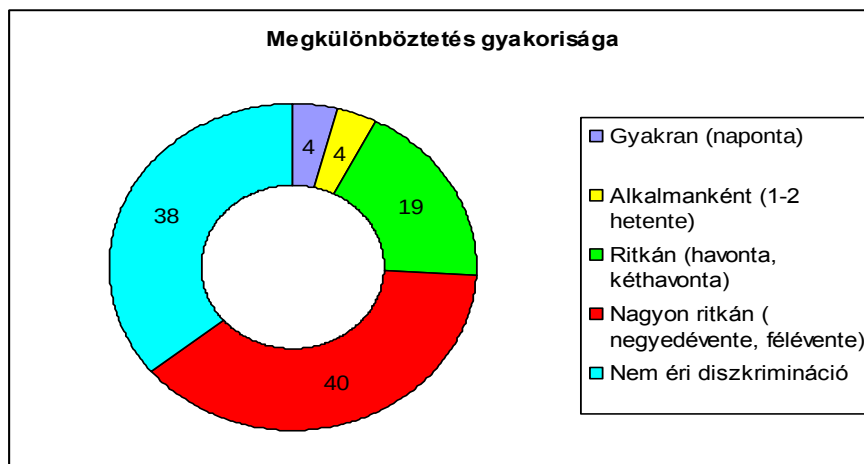
A magyarországi és az erdélyi kérdőívekben is egyaránt megkérdeztem, hogy a kitöltőt érte-e már diszkrimináció magyarsága miatt. Számomra meglepő volt, hogy a magyarországi válaszadók között is többen igennel válaszoltak.

10. számú diagramm

A fenti, 10. számú diagrammon piros színnel jelöltem, akit már ért diszkrimináció, és kézzel jelöltem azokat, akiket még nem ért diszkrimináció magyarságuk miatt. Jól látszik, hogy a Magyarországon élő magyarok közül is 47 főt (29%) már ért negatív megkülönböztetés magyarsága miatt. Ez egy számomra meglepő adat, nem gondoltam volna, hogy anyaországunkban, ahol mi, magyarok vagyunk a többség, itt is érhet valakit negatív megkülönböztetés magyarsága miatt. Az erdélyi magyarok esetében 67 főt (64%) már ért negatív megkülönböztetés magyarsága miatt. Ez egy várható adat volt véleményem szerint, és a magyarországi kitöltők is így gondolták, ugyanis 99%-uk azt válaszolta a következő kérdésben, hogy az erdélyi magyarokat éri diszkrimináció.

A következő kérdés is ide kapcsolódik, amelyben az erdélyi magyaroktól azt kérdeztem, hogy milyen gyakran éri őket negatív diszkrimináció, és megkérdeztem erről magyarországi magyarokat is.

11. számú diagramm

A fenti diagrammon jól látszik, hogy azért Erdélyben nem túl gyakori a diszkrimináció. Az általam vett mintából a legtöbb embert (40 fő) csak nagyon ritkán, negyedévente, félévente éri negatív diszkrimináció. A magyarországi magyarok kicsit kritikusabbnak látták ezt a helyzetet, mert a legtöbb kitöltő (33%) azt válaszolta, hogy havonta, kéthavonta éri diszkrimináció az Erdélyben élő magyarok. A magyarországi válaszok közül második helyen pedig 32%-kal áll az, hogy az erdélyi magyarokat hetente-kéthetente éri negatív megkülönböztetés. Szerencsére az általam vett minta, ettől kedvezőbb eredményeket mutat.

A következő két kérdés ebben a témában csak az erdélyi magyarokra vonatkozott, amelyben konkrét példákat hoztam diszkriminatív élethelyzetekre. Az első kérdés így szólt: „Előfordult-e már, hogy pl. : tömegközlekedési eszközön rászóltak Önre, hogy ne beszéljen magyarul?” A válaszolók 23%-ával (24 fő) már előfordult ez az eset, amely szerintem egy magyarországi magyar számára egyenesen elképzelhetetlen. A következő

kérdés is a fent említettthez hasonló volt: „Előfordult-e már Önnel, hogy valahol, például boltban, nem szolgálták ki, mert magyarul kérte a megvásárolandó terméket?” Itt is hasonló az arányszám, a válaszolók 24%-a (25 fő) járt már így. Ehhez a kérdéshez egy Erdélyi nő írt egy rövid kommentárt, amit most szeretnék idézni is. „Nem fordult még elő, mert ha tudom, hogy románok vannak a boltban, akkor románul kérem a terméket.” Ez egy egész picit szintén megdöbbentő, hogy a magyarok Erdélyben jobbnak látják a román nyelvet használni, ezzel is elkerülve a konfliktushelyzeteket. Véleményem szerint ez egy elég ritka dolog, és egy magyarországi magyarnak sem kell azon gondolkodnia, hogy ha bemegy egy boltba, akkor ott használhatja-e az anyanyelvét, vagy más nyelven kell kérnie valamit.

A kutatásomban kíváncsi voltam még arra is, hogy az erdélyi magyarok szerint Románia melyik városában vagy területén éri a legtöbb diszkrimináció a magyarokat.

1. Kolozsvár	31%
2. Bukarest	23%
3. Marosvásárhely	22%
4. Brassó	18%
5. Nagyvárad	6%

4. számú táblázat

Én személy szerint Bukarestet, a román fővárost véltem annak a területnek, ahol leginkább megkülönböztetik a magyarokat, de az erdélyiek szerint Bukarest csak a 2. helyet foglalja el (mint a fenti, 4. számú táblázatban is látható). A válaszolók szerint Kolozsvár az a város, ahol a legtöbb megkülönböztetés éri a magyarokat, csak ezután jön Bukarest, Románia fővárosa, harmadik helyen pedig Marosvásárhely, a negyedik helyen Brassó, és az ötödik helyen Nagyvárad található. Kolozsváron a 2011-es népszámlálás adatai szerint, csak a lakosság 16%-a magyar, így valóban nehéz lehet ott magyarként élni. Bukarestben a magyarok arány 0,18%, ami elenyésző. A fővárosban csak az átutazóban lévő magyarokat érheti diszkrimináció. Marosvásárhely az a székelyföldi nagyváros, amely az erdélyi magyar tömb legnyugatibb határán fekszik. Az évtizedek alatt folytatott román etnikum betelepülésének, illetve betelepítésének köszönhetően éppen a rendszerváltást követő években változtak meg az etnikai arányok. Ekkor volt az a pont a város történetében először, hogy a románok nem sokkal, de egy enyhe többségbe kerültek a magyarokhoz képest. Nem véletlenül ebben a városban alakult ki a nemzetiségek között összezapás (1990. fekete március). Az általam a fentiekben említettek is jól bizonyítják,

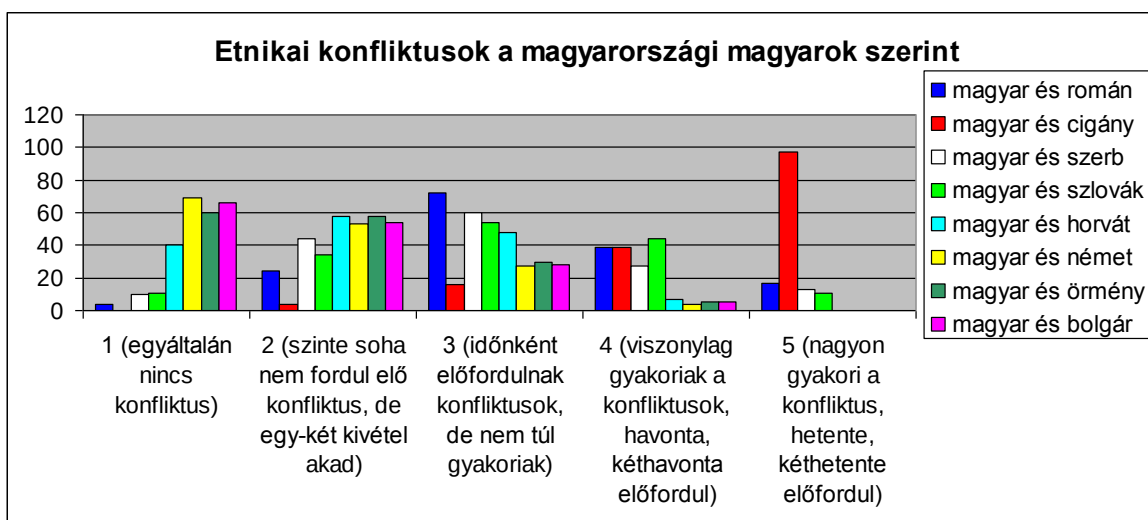
hogy Marosvásárhely egyfajta érdekes színtere a Székelyföldért folyó etnikai játszmáknak. Marosvásárhelyen a magyarok arány 45%, Brassóban 7%, még Nagyváradon 23%.⁴

A fenti adatok összehasonlítása során nem jelenthetem ki, hogy a diszkrimináció és a magyarok száma egyenesen arányos, inkább a korábbi konfliktushelyzetekre, a politikai lázításokra vezethető vissza. (Pl.: a marosvásárhelyi fekete március)

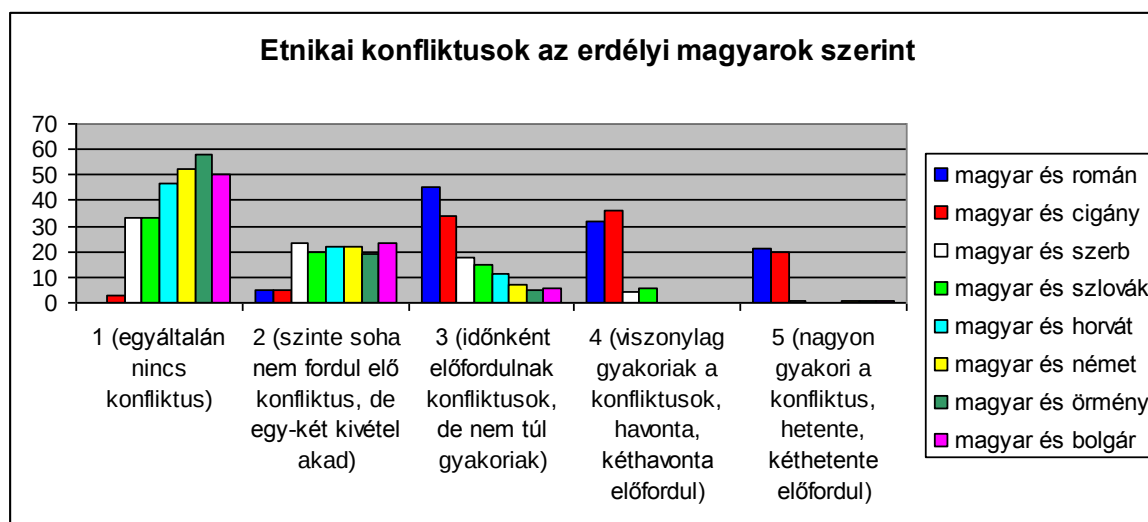
⁴ http://kitekinto.hu/karpat-medence/2012/02/09/mit_mondanak_a_szamok_a_romaniai_magyarokrol/#.VBGVttJugQ (2014.09.11.)

4. 7. Zárókérdések

A kérdőívek végén még öt kérdést tettem fel, amelyeket külön szeretném elemezni. Az első kérdésben a magyarok és egyéb a Kárpát- medencében élő etnikumok közötti konfliktus gyakoriságát vizsgáltam. A válaszolók egy ötfokú skálán értékelhették a népcsoportok közötti konfliktusokat 1-től (egyáltalán nincs konfliktus) 5-ig (nagyon gyakori a konfliktus, hetente, kéthetente előfordul). Ebben a kérdéskörben eltér a magyarországi magyarok és az erdélyi magyarok véleménye, ezért is szeretném két diagrammon ábrázolni.

12. számú diagramm

13. számú diagramm

A fenti két diagrammon jól látszik, hogy a magyarországi magyarok szerint a leggyakrabban a magyarok és a cigányok között van konfliktus, ezt jól mutatja a diagramm is, illetve szeretném megemlíteni, hogy a válaszolók 60%-a azt válaszolta, hogy a magyarok és a cigányok között nagyon gyakori a konfliktus, hetente, kéthetente előfordul.

Ezen kívül még a magyar és szerb, illetve a magyar és szlovák közötti konfliktusokat írták a magyarok, de ez már ritkább. A kitöltők 37%-a mondta azt, hogy a magyarok és szerbek között időnként előfordul konfliktus, de nem túl gyakori. A magyarokkal és szlovákokkal kapcsolatban is a fenti választ választották a legtöbben, de már csak a válaszolók 33%-a jelezte a két nép közötti időnkénti konfliktust. A fent már említett etnikumokon kívül még a magyarországi magyarok a magyar és horvát nép között látnak feszültséget, valószínűleg tévesen. Ebben az esetben a többség, 36% felelte azt, hogy szinte soha nem fordul elő konfliktus a két nép között, de egy-két kivétel akad. A magyarországi magyarok szerint a németekkel, az örményekkel és a bolgárokkal egyáltalán nincs konfliktus.

A magyarországi magyarokkal ellentétben, a 12. és a 13. számú diagrammok is jól tükrözik, az erdélyi magyarok békésebbek. Ők is a magyarok és cigányok között látják a legfőbb konfliktust. A válaszolók 34%-a felelte azt, hogy magyarok és cigányok között viszonylag gyakoriak a konfliktusok, havonta, kéthavonta előfordulnak. A magyarok és románok közötti viszonyt már ettől békésebbnek ítélte meg a többség. Ebben az esetben 43% felelte azt, hogy a magyarok és románok között időnként előfordulnak konfliktusok, de ez nem túl gyakori. A fent említett két csoporton kívül az erdélyi magyarok és más népek között a többség szerint egyáltalán nincs konfliktus.

Mint a fentiekben már írtam, a magyarországi magyarok és az erdélyi magyarok is egyaránt a cigány etnikummal látják leggyakoribbnak a konfliktusokat. Ezt alátámasztja Gereben Ferenc kutatása is, amelyet az 1999-ben kiadott könyve tartalmaz. „Olyan etnikum egy sem akadt, amelyikkel a magyarok kapcsolata minden országban egyértelműen negatívan alakult volna. Legközelebb ehhez a helyzethez a cigányság áll: róluk minden régióban negatív értékeket kaptunk. A legnegatívabbat épp Magyarországon, ahol nemcsak a romákkal, hanem a románokkal való kapcsolat is a legnagyobb negatív értéket mutatja.” (Gereben 1999. 111.) Gereben kutatása és az én kutatásom is hasonló eredményt ad, hiszen mindkét kutatásban a magyarok és cigányok közötti konfliktushelyzetet tartják leggyakoribbnak a válaszadók. Az én kutatásomban a magyarországi magyarok szerint viszont nem olyan negatív az eredmény a románokkal kapcsolatban, az én válaszadóim szerint nem túl gyakori a magyarok és románok közötti konfliktus, csak időnként fordul elő.

Mind a két kérdőívemben a 44. Kérdés így szólt: „Ismeri Ön a „bozgor” kifejezést?” A „bozgor” kifejezés jelentése: hazátlan, hontalan, a románok használják ezt a kifejezést az erdélyi magyarokra gúnyosan, lenéző élel. Aki a bozgor kifejezést használja a magyarokra, az szándékosan akarja tiporni, megalázni az ott élő magyarokat. Az erdélyi

magyarok 84%-a ismeri ezt a kifejezést, de a magyarországi magyaroknak a negyede sem, csak 24%-uk ismeri ezt a kifejezést. Véleményem szerint ez tényleg egy igazán sértő kifejezés a magyarokra nézve, de valójában nem igaz. Igaz, hogy Románia főképp a románok országa, és a magyarok ott kisebbségben élnek, de nem hontalanok, mert pár száz kilométerre fekszik háttérországuk, Magyarország.⁵

A következő két kérdésben Hunyadi Mátyásról és Hunyadi Jánosról kérdeztem a kérdőívemet kitöltőket. Azért ezt a két történelmi személyt választottam, mert ők erdélyi származású magyarok, de a román történészek, személy szerint Nicolae Iorga szerint Mátyás király apja is román volt, és így Mátyás király is román. Lengyel Dénes által összegyűjtött Régi magyar mondák című könyv tartalma szerint Hunyadi János egy Morzsina nemesleány és Zsigmond király közös gyermeke. A gyermeket Jankulának hívták, majd amikor nagyobb lett, édesanyja elvitte őt Budára. Onnan Pestre küldte a király őket egy polgár házába, és ott éltek. Amikor a fiú már felcseperedett, akkor a király neki adta Hunyadot és a körülötte fekvő szép, gazdag jószágokat. Így lett Jankulából Hunyadi János. (Lengyel 2005) Véleményem szerint ez a részlet jól alátámasztja Hunyadi János magyar eredetét, és semmiféle utalás nincs román származására. Gereben Ferenc kutatása is tükrözi, hogy nem csak a magyarországi magyaroknak, de az erdélyi magyaroknak is fontos személy volt például Mátyás király. Gereben kutatása során nem csak Magyarországon és Erdélyben, de a többi határon túli magyar kisebbség által lakott területen is pozitív történelmi személyiségnek tartják Mátyás királyt. (Gereben 1999.)

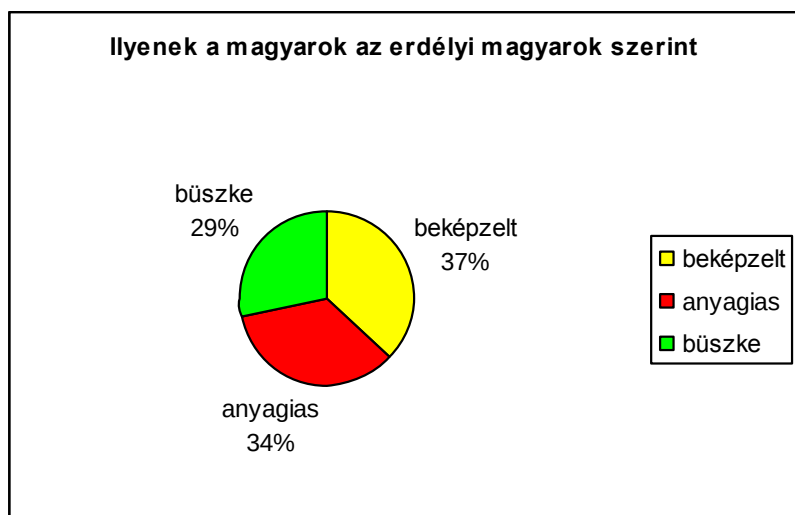
Heltai Gáspár, könyvében pedig tisztán és érthetően leírja, hogy Hunyadi Mátyás apja Hunyadi János, anyja pedig Szilágyi Erzsébet, Szilágyi Mihály húga. Ez alapján Mátyás király magyar eredete is megkérdőjelezhetetlen. (Heltai 1981) Nincs bizonyíték arra sem, hogy Hunyadi János vagy Hunyadi Mátyás élete során valaha is beszélt volna románul. Egyes történelmi személyek származásáról szóló parttalan vitáknak azért sincs sok értelmük, mert a középkorban az identitás legfőbb fokmérői elsősorban a következők voltak: melyik korona alattvalójának vallja magát valaki, és milyen vallás jellemzi. A fent említett gondolataim között van némi ellentmondás, de ez annak tudható be, hogy a XX. századtól datálható nacionalista retorikában divatossá vált „elrabolni” a történelmi személyeket. Ezeket össze sem lehet hasonlítani a mai identitás jellemzőivel, ezért is csak véleményekre vagyok kíváncsi a kérdőívemben Hunyadi Jánossal és Hunyadi Mátyással kapcsolatban.

⁵ https://www.youtube.com/watch?v=Rvwl_I51LAK (2014.09.09.)

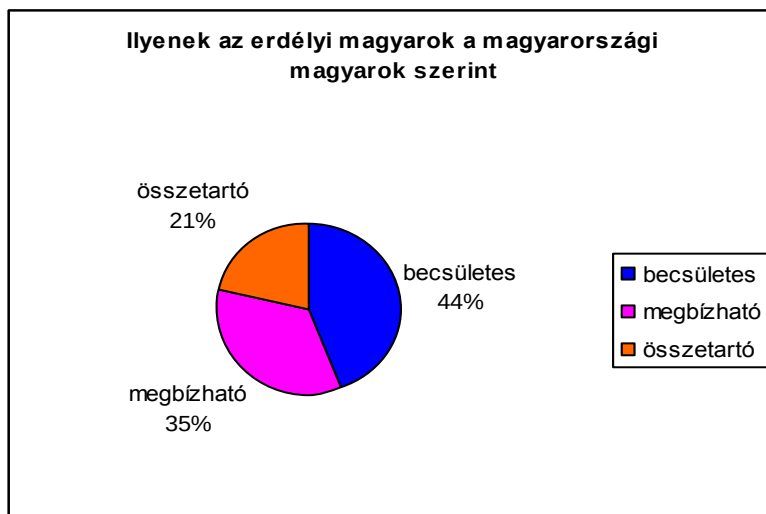
Csepeli György véleménye is hasonló egy 1999. évi kutatásában: „A mai emberek nemzeti identitását olyan beléjük sulykolt történelmi ismeretek támasztják alá, melyek célja a nemzeti lét létjogosultságának igazolása. A történelmi jelentőség eredményeként a fizikai környezet olyan jelentéseket fogad magába, amelyek alapján nacionalista szemszögből szemlélve is érdemes lehet az adott vidéken élni. Az azonos talajon megfogant eltérő történelmi narratívák azonban visszavonhatatlan ellentétekhez vezethetnek. Évszámokhoz, helyszínekhez és olyan fizikai objektumokhoz – mint pl. szobrok, síremlékek, emlékművek, szentélyek – fűződő egymással harcban álló attitűdöket a nemzeti hagyománynak megfelelő jellegzetes jelentésekkel ruháznak fel, míg ugyanezek egy másik nemzeti hagyomány számára minden jelentéstől mentesek lehetnek.” (Csepeli 1999.). Mátyás király származásával kapcsolatban a magyarországi magyarok 77%-a, az erdélyi magyaroknak pedig 83%-a válaszolta azt, hogy Mátyás király magyar volt. Ez is azt bizonyítja, hogy a magyarok úgy tanulták, vagy úgy tartják, de Mátyás király az ő királyuk volt, és az is maradt.

A következő kérdésem vonatkozott Hunyadi Jánosra. Itt azt kérdeztem, hogy: „Melyik híres magyar hőst hívták a „törökverőnek”? (Kész B. szerk. 2004.) Itt a magyarországi magyarok 86%-a és az erdélyi magyarok 91%-a választotta Hunyadi János személyét. Véleményem szerint ez a két kérdés is jól tükrözi, hogy attól, mert két külön ország területén él az általam vizsgált két csoport, mégis igazán magyarok. Nyelvük, történelmi tudatuk, és kultúrájuk is közös, csak az országhatár vándorolt át rajtuk a XX. században.

Végezetül a kérdőívemben 16 jó és rossz tulajdonságot soroltam fel. A magyarországi magyarokat és az erdélyi magyarokat is arra kértem, hogy jellemezzék egymást az általam felsorolt tulajdonságokkal.

14. számú diagramm

15. számú diagramm

A 14. és a 15. számú diagrammokon láthatóak a tulajdonságok. A 14. számú diagrammon látható az, hogy az erdélyi magyarok szerint melyik három tulajdonság jellemző leginkább a magyarországi magyarokra. A legtöbben azt választották, hogy beképzelték vagyunk (37%), ezt követi második helyen az anyagiasság (34%) és harmadik helyen a büszke (29%) áll. Az első kettő teljesen negatív tulajdonság, de tapasztalataim szerint jellemző a Magyarországon élő magyarokra, főleg az anyagiasság. A büszke, mint tulajdonság lehet pozitív is, és reméljük, hogy az erdélyi magyarok, itt a magyarok büszkeségére gondoltak ebben, és pozitív jelentéstartalommal használták ránk a büszke jelzőt.

Ezzel ellentétben a magyarországi magyarok nagy többsége első három helyen csak pozitív tulajdonságokat írt az erdélyi magyarokról. A 15. számú diagramm mutatja, hogy első helyen a becsületes áll 44%-kal, ezt követi a megbízható 35%-kal és végül az összetartó 21%-kal. Úgy gondolom mind a két csoport véleménye valós. Bennünk, magyarországi magyarokban lehet, hogy több hiba van, de könnyebb is megtalálni bennünk a hibát, főleg ha az ember egy-egy rossz tapasztalatra hagyatkozik.

V. Befejezés

Dolgozatom témájának kiválasztásakor még nem tudtam, hogy ennyi kérdésre választ fogok kapni a két csoport véleményével kapcsolatban. A dolgozatom elején felállított hipotézisekre választ kaptam.

Az első hipotézisem az volt, hogy a Magyarországon élő magyarok nem tekintik magukkal egyenértékűnek a Romániában élő magyar kisebbséget. Ezt alá is tudom támasztani a kutatásom eredményeivel, hiszen a magyarországi kérdőívet kitöltők 75%-a válaszolta azt, hogy van különbség a két csoport között a magyarországi magyarok javára. Véleményem szerint ez elgondolkodtató, mert lehet, hogy különbözik a két csoport, de szerintem, nem lehet azt mondani, hogy az egyik jobb, mint a másik. Itt szeretnék még szólni arról, hogy az erdélyi magyarok 76%-a szerint az erdélyi magyarok javára van különbség, ha a két csoportot említjük, és ezzel a magyarországi magyarok 25%-a is egyetért. Szeretnék is idézni egy gondolatot egy magyarországi kitöltőtől: „A magyarországi magyaroknak minden természetes, a külföldön élő magyarok sokkal büszkébbek a magyarságra.”- írta egy Magyarországon élő magyar. Ehhez hasonló egy erdélyi magyar véleménye is, őt is szeretném idézni: „Szerintem a kisebbségben élő magyarok jobban értékelik a magyarságot.” A két vélemény két országból származik, de mégis tartalmilag megegyezik. Aki Magyarországon él, annak minden természetes, nem kell más nyelvet megtanulnia ahhoz, hogy a hétköznapijában boldogulni tudjon. Egy magyarországi magyar akármennyi ismerettel rendelkezik, csak elképzelni tudja, egy Erdélyben élő magyar sorsát, de ezt csak akkor lehet megtudni, ha az ember személyesen tapasztalja meg. Itt meg kell említeni, hogy a szocialista időszakban hiába volt Magyarország és Románia baráti szocialista ország, de ennek ellenére a két ország magyarsága - főleg a Ceausescu-rendszerben - el volt szeparálva egymástól. 1989-től, a Rendszerváltástól megnyíltak az országhatárok, és folyamatosan közelebb kerülhettek a két országban élő magyarok egymáshoz. Az 1990-es években több kutató is foglalkozott a határon túl élő magyarokkal kutatásaiban. Úgy gondolom, hogy akár iskolákban, akár más programok keretei között is szorgalmazni kellene, hogy az általam vizsgált két csoport közelebb kerüljön egymáshoz, és mélyebb ismereteket szerezzenek egymásról. 2010 óta a magyarországi kormány is támogatja a cserediák programokat a magyarországi és a határon túli magyarok között a közoktatásban, hogy minden magyarországi diák megtudja, megismerje és megtapasztalja, hogy hol és hogyan élnek a határon túl is magyarok. Emellett meg kell említeni a felsőoktatásban meglévő pályázati lehetőségeket a hallgatók számára. Az Erasmus és a Campus Hungary ösztöndíjprogramokkal a felsőfokú

tanulmányaikat végző hallgatók is kiutazhatnak külföldre, akár a határon túli magyarokhoz is. Sportesemények szempontjából is próbálják közelebb hozni a magyarokat a határon túli magyarokkal. Egy nagyon szép kezdeményezést kezdett Kű Lajos az Aranycsapat alapítvány elnöke és a Kárpátia Sport Polgári Társulat közösen. Minden évben az Aranycsapat Alapítvány támogatásával megrendezik a Kárpát- medencei Összmagyar Nemzeti Diák bajnokság felvidéki fordulóját labdarúgás, kézilabda, sakk és asztalitenisz sportágakban. A verseny célja, hogy a magyar nemzetet egyesítsék hittel, sporttal és kultúrával, valamint a legendás Aranycsapat emlékét ápolják. A verseny lehetőséget ad arra, hogy a felvidéki magyar diákok a sporton keresztül minden évben találkozzanak. A verseny érmesei továbbjutnak Magyarországra, ahol a Kárpát- medencei Összmagyar Nemzeti Diák bajnokság döntőjében lehetőségük van felvenni a versenyt a többi határon túli magyar diákkal.

„A magyarok nem szívesen látnának vendégül egy erdélyi magyar családot, de az erdélyi magyarok szívesen látják a magyarországi magyarokat.” Így szólt a második hipotézisem, amelyben arra utaltam, hogy az erdélyi magyarok vendégszeretőbbek. Ezt az álláspontomat a kutatásom eredményei megcáfolják, mert a magyarországi magyarok és az erdélyi magyarok is egyaránt vendégszerető, szívesen látnák vendégül a másik csoportot, szívesen mennének vendégségbe a másik csoporthoz, illetve, ami a legfontosabb, jó véleménnyel vannak egymásról. Mindkét csoport azt felelte, hogy a másik csoport szívesen látná őket vendégül, vagyis vendégszerető, kedves csoportnak tartják a válaszolók egymást.

A harmadik hipotézisem szerint gyakran éri diszkrimináció az erdélyi magyarokat magyarságuk miatt. Ezt a hipotézisemet is meg kell cáfolnom, mivel az általam vett 105 fős mintából 40 fő (38%) azt válaszolta, hogy csak nagyon ritkán éri negatív megkülönböztetés, fél évente, évente egyszer fordul elő ilyen. Ez egy pozitívum, és számomra egy megnyugtató eredmény is, mert én arra számítottam, hogy gyakran éri diszkrimináció az erdélyi magyarokat. Ezzel a véleménnyel nem voltam egyedül, hiszen a magyarországi kitöltők 80%-a is úgy gondolta, hogy gyakoribb az erdélyi magyarok hátrányos megkülönböztetése, mint fél évente, évente egyszeri alkalom. Itt szeretnék megemlíteni egy cikket, ami nem régen, 2014. 09. 04-én jelent meg az *origo* internetes portálján. A cikk röviden arról szól, hogy székelyudvarhelyi kisdíjak (10-12 évesek) asztalitenisz tornára érkeztek Budapestre, ahol kiemelkedően teljesítettek. A jó teljesítményük miatt, és hogy a közönség kikököcsölte őket jó teljesítményükből, a lelátóról, és ellenfeleiktől is többször megkapták, hogy ők románok. Edzőjük elmondta,

hogyan Magyarországon máshol nem, csak Budapesten szokott ez előfordulni, hogy lerománozzák őket.⁶ Ezt az esetet csak azért említettem meg, hogy ugyan Romániában nem éri az erdélyi magyarokat gyakran diszkrimináció, de itt a negatív ellenpélda. Nem kell messzire menniük, csak az anyaországba, hogy lerománozzák őket. Véleményem szerint ettől bántóbb dolog nem érhet egy erdélyi magyart, főleg egy erdélyi magyar sportolót. A sportban nincsenek ellenségek csak barátok, de mi magyarok a magyarokat is magunk ellen tudjuk hangolni. Itt tenném fel a kérdést, hogy ebben az esetben hol van a „fair-play” magatartás?

A negyedik hipotézisem kapcsolódik a harmadikhoz. A negyedik hipotézisemben azt fogalmaztam meg, hogy az erdélyi magyarokat rendszeresen érheti negatív megkülönböztetés magyarsága miatt. Ezt a hipotézisemet alá tudom támasztani a kutatásom eredményeivel, ugyanis az erdélyi magyarok szerint ilyen terület Kolozsvár, Bukarest, Marosvásárhely, Brassó és Nagyvárad is, vagyis főleg azok a területek és települések, ahol románok és magyarok élnek együtt, de a románok vannak többségben. Ebben az esetben, amikor magyarok és románok élnek egy területen együtt, nehéz elkerülni a konfliktust. Itt meg kell említeni a történelmet is. A románok úgy tudják, és az iskolákban is azt tanítják, hogy ez az ő területük, évszázadok óta ott élnek. A magyar történelem ezzel ellentétben a magyarok területének tartja Erdélyt, amelyet 1920-ban, a trianoni békediktátum értelmében csatoltak el Magyarországtól Romániához. Itt máris ellentét merül fel a két nép között. Emellett a nyelvkérdés is igen érdekes. Az Erdélyben élő magyarok évszázadok óta ott élnek, és magyar nyelven beszélnek. 1920. június 4-én született egy döntés, hogy ez a terület már nem Magyarországhoz tartozik, hanem Romániához, de ezzel az ott élő magyarokban semmi sem változott. Nem lehet elvárni, hogy egyszerre elfelejtsék a nyelvüket, a kultúrájukat, a hazájukat, nem lehet őket arra kényszeríteni, hogy egy új, mindaddig ismeretlen nyelvet tanuljanak meg, és használják anyanyelvükként. Ebben az esetben már az oktatáson is kellene változtatni. Mindkét népnek meg kell tanítani a valós történelmi eseményeket, azt, hogy egyik nép sem szeretne volna ezt a sorsot, de mégis így alakult. Ha ez már sikerült, utána következhet csak be a békés együttélés a két nép között.

⁶ <http://www.origo.hu/sport/egyeb/asztalitenisz/20140904-idegengyulolo-beszolasokat-kaptak-az-erdelyi-pingpongozok-budapesten.html> (2014.09.12.)

Az utolsó hipotézisem így szólt: „Az erdélyi magyarok többsége élt a magyar kormány 2010. évi döntésével, vagyis, hogy a külföldön élő magyarok megkaphatják a magyar állampolgárságot. Ezt a hipotézisemet is alá tudom támasztani, mert a 105 fős erdélyi mintából 69 fő már magyar állampolgár is, és 34 fő válaszolta azt, hogy még nem magyar állampolgár, de szeretne élni ezzel a lehetőséggel, és magyar állampolgár szeretne lenni. Ez szerintem egy nagyon jó dolog, ugyanis majd száz éven keresztül ez a csoport is meg volt fosztva magyar állampolgárságától. Az igaz, hogy a szocialista rendszerben (1949-1989 között) erre nem volt lehetőség, mert ott tilos volt nemzetiségi kérdésekről, problémákról beszélni is, de véleményem szerint a rendszerváltás után rögtön megérdemelték volna ezt a külföldre sodródott magyarok. Ennek ellenére 90 évet kellett várniuk a külföldön élő magyaroknak, hogy megkaphassák a magyar állampolgárságot, amely szerintem egy jó döntés volt a kormány részéről, és meg is érdemlik a határon túl élő magyarok.

Végezetül szeretném elmondani, hogy dolgozatom megírása után eltűnt belőlem az a kép, miszerint az erdélyi magyarokat folyamatosan sérelmek és megkülönböztetések érik Erdélyben magyarságuk miatt. Ők egy idegen országban élnek, magyar kisebbségként, ezért szinte lehetetlen, hogy ne érje őket semmilyen sérelem, de minden megpróbáltatás ellenére, ők az elmúlt száz év alatt is büszke magyarok maradtak. Magyarságtudatuk igen erős, néha némelyik Magyarországon élő magyarnak is példát tudnának mutatni, hogyan is kell magyarnak lenni, és még inkább, hogyan kell értékelni, hogy az ember magyarnak született.

VI: Felhasznált irodalom

- Andorka R (2006.) Bevezetés a szociológiába. Budapest: Osiris kiadó
- Csepeli Gy. (1999.) Nemzetek egymás tükrében. Kisebbségkutatás. 8. évf. 2. sz. 188-199.
- Csepeli Gy. Et al. (1999.) A nemzeti- etnikai identitás változatlansága és átalakulása. Kisebbségkutatás. 8. évf. 4. sz. 499-514.
- Dobos F. (2011.) Szociológiai kutatások a határon túli magyarság körében: Értékrend és életmódváltozások az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és vajdasági magyarság körében 1997-2011
- Gereben F. (1999.) Identitás, kultúra, kisebbség. Budapest: Osiris kiadó
- Heltai G. (1981.) Krónika az magyaroknak dolgairól. Békéscsaba: Európa Könyvkiadó
- Hermann G. és mások (2012.) A székelység története. Székelyudvarhely
- Kész B. szerk. (2004.) A magyar történelem képes atlasza. Debrecen: Alföldi Nyomda Rt.
- Kocsis- Kocsisné. (1991.) Magyarok a határainkon túl- a Kárpát- medencében. Budapest: Tankönyvkiadó
- Lengyel D. (2005.) Régi magyar mondák. Budapest: Móra Ferenc Könyvkiadó
- Sorbán A.- Dobos F. (1999.) Nemzeti jellemvonások az erdélyi magyarság értékrendjében. Kisebbségkutatás. 8. évf. 1.sz. 104-108.
- Tóth J. és Aubert A. szerk. (2009.) A Kárpát- medence és etnikumai. Pécs: Publikon Kiadó
- ² http://www.hhrf.org/kisebbssegkutatas/kk_2005_01/cikk.php?id=909 (2014. 09. 10.)
- ³ http://www.allampolgarsag.gov.hu/images/1993_LV_torveny.pdf (2014. 08. 27.)
- ⁴ http://kitekinto.hu/karpat-medence/2012/02/09/mit_mondanak_a_szamok_a_romaniai_magyarokrol/#.VBGVttJ_uQ (2014. 09. 11.)
- ⁵ https://www.youtube.com/watch?v=Rvwl_I51LAK (2014. 09. 09.)
- ⁶ <http://www.origo.hu/sport/egyeb/asztalitenisz/20140904-idegengyulolo-beszolasokat-kaptak-az-erdelyi-pingpongozok-budapesten.html> (2014.09.12.)

VII. Mellékletek jegyzéke

1. számú melléklet: Magyarországon kitöltött kérdőív
2. számú melléklet: Erdélyben kitöltött kérdőív

VIII. Mellékletek

1. számú melléklet

A magyarországi magyarok és a romániai magyar kisebbség összehasonlító elemzése

Ez a kérdőív a 2014. évi Tudományos Diákköri Konferenciára készülő kutatásomhoz szükséges. Ebben a kutatásban, az Erdélyben élő magyarok és a Magyarországon élő magyarok egymásról alkotott véleményeit vizsgálom. Kitöltésével Ön is hozzájárul kutatásom sikerességéhez. A feltett kérdéseknél karikázással jelölje be az ön által választott választ. Ha a válasz nincs megadva, legyen szíves választát a pontozott vonalra írni. Ez a kérdőív anonim, személyes adatait nem fogom sehol sem közölni. Segítségét köszönöm! (Szerző Dorina, szociális munka szak, 2. évfolyam, SZIE-ABPK)

1. Az Ön neve

- a) Férfi
- b) Nő

2. Az Ön életkora: (Kérem, karikázza be, az önre megfelelő kategóriát!)

- a) 18- 30 év
- b) 31-46 év
- c) 46-60 év
- d) 61-75 év
- e) 75 évnél idősebb

3. Hol él Ön?

4. Lakóhelye milyen típusú település?

- a) Főváros
- b) Megyeszékhely
- c) Város
- d) Község
- e) Külterület

5. Az Ön lakóhelyén élnek-e kisebbségek?

- a) Igen, élnek
- b) Nem, nem élnek

6. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:

- a) Általános iskola
- b) Szakiskola
- c) Szakközépiskola
- d) Gimnázium
- e) Főiskola
- f) Egyetem
- g) Tudományos fokozat (PhD, DLA, Habil fokozat, stb.)

7. Édesapja legmagasabb iskolai végzettsége:

- a) Általános iskola
- b) Szakiskola
- c) Szakközépiskola
- d) Gimnázium
- e) Főiskola
- f) Egyetem
- g) Tudományos fokozat (PhD, DLA, Habil fokozat, stb.)

8. Édesanyja legmagasabb iskolai végzettsége:

- a) Általános iskola
- b) Szakiskola
- c) Szakközépiskola
- d) Gimnázium
- e) Főiskola
- f) Egyetem
- g) Tudományos fokozat (PhD, DLA, Habil fokozat, stb.)

9. Milyen nemzetiségű a házastársa?

- a) Magyar
- b) Más nemzetiséghez tartozó:

(Ha házastársa más nemzetiséghez tartozik, kérem, írja a pontozott vonalra!)

10. Milyen származásúak a szülei?

Édesapja:

- a) Magyar
- b) Román
- c) Egyéb:

Édesanyja:

- a) Magyar
- b) Román
- c) Egyéb:

11. Él-e Önnek magyar rokona Romániában?

- a) Igen
- b) Nem

12. Tervez-e Ön a közeljövőben Erdélybe utazni például nyaralás, pihenés céljából?

- a) Igen, tervezem, nagyon szép hely
- b) Igen, szeretnék, de nincs rá pénzem
- c) Ha lenne rá pénzem, nem Erdélybe utaznék
- d) Nem, nem tervezem

13. Ön szerint egy erdélyi magyar család szívesen látná-e vendégül Önt és családját?

- a) Igen, szívesen
- b) Nem, nem szívesen

14. Szívesen menne-e Ön vendégségbe egy erdélyi magyar családhoz?

- a) Igen, szívesen
- b) Nem, nem szívesen

15. Szívesen látna Ön vendégül otthonában egy erdélyi magyar családot?
- a) Igen, szívesen
 - b) Nem, nem szívesen
16. Ön szerint a székelyek is magyarok?
- a) Igen, ők is magyarok
 - b) Nem, ők nem magyarok
17. Ön szerint az erdélyi magyarok ismerik a magyar Himnuszot?
- a) Igen
 - b) Nem
18. Véleménye szerint az erdélyi magyarok hány százaléka ismeri a magyar Himnuszot?
- a) 0-10%
 - b) 11-25%
 - c) 26-50%
 - d) 51-75%
 - e) 76%-nál több
19. Ismeri Ön a székely Himnuszot?
- a) Igen
 - b) Nem
20. Egy nemzetközi eseményen, ha szükség lenne rá, el tudná énekelni a székely Himnuszot?
- a) Igen
 - b) Nem
21. Ön szerint az erdélyi magyarokat éri negatív diszkrimináció Romániában magyarságuk miatt?
- a) Igen, gyakran
 - b) Igen, alkalmanként
 - c) Igen, néha
 - d) Nem, a nemzeti hovatartozás miatt nem ítélnék el senkit
22. Önt érte már negatív megkülönböztetés magyarsága miatt?
- a) Igen, már ért diszkrimináció magyarságom miatt
 - b) Nem, még soha nem fordult elő ilyen
23. Véleménye szerint Ön, ha Erdélybe utazna, megkülönböztetnék Önt az ott élő magyaroktól?
- a) Igen, lenéznének, mert nem odavalósi magyar vagyok
 - b) Nem, egyenrangúnak tekintenének az ott élőkkel
24. Ön örülne neki, ha az Erdélyben élő magyarok Magyarországra költöznének?
- a) Igen
 - b) Nem

25. Ön szerint veszélyt jelentene a magyarországi magyaroknak, ha a külföldön élő magyarok Magyarországra jönnének?

- a) Igen, veszélyt jelentene
- b) Nem, nem jelentene veszélyt

26. Milyen veszélyt jelentenének a külföldről érkező magyarok? (Több választ is megjelölhet!)

- a) Munkahelyeket foglalnának el az itt élő magyarok elől
- b) Csökkenne a magyarországi magyarok jövedelme
- c) Felborítaná az ország békéjét
- d) Több bűncselekmény lenne Magyarországon
- e) Az itt élő fiatalok nehezebben tudnának bejutni a felsőoktatási képzésekbe
- f) Nem jelentenének veszélyt hazánkra, és ránk sem
- g) Egyéb:

27. Ön szerint az erdélyi magyarokat Romániában éri diszkrimináció?

- a) Igen
- b) Nem

28. Ön szerint az erdélyi magyarokat milyen gyakran éri negatív megkülönböztetés magyarságuk miatt?

- a) Gyakran (naponta)
- b) Alkalmanként (1-2 hetente)
- c) Ritkán (havonta, kéthavonta)
- d) Nagyon ritkán (negyedévente, félévente)
- e) Nem éri őket negatív megkülönböztetés

29. Ön szerint az erdélyi magyarokat Magyarországon is érné diszkrimináció?

- a) Igen
- b) Nem

30. Ön részt vett a 2004. 12. 05- én megtartott népszavazáson, amelyen a külföldön élő, magukat magyarnak valló személyek magyar állampolgárságáról dönthettek a magyarok?

- a) Igen, részt vettem
- b) Nem vettem részt
- c) Még akkor kiskorú voltam, és nem szavazhattam

31. Ha most lenne egy népszavazás a külföldön élő magyarok magyar állampolgárságával kapcsolatban, elmenne Ön szavazni?

- a) Igen elmennék, és a külföldi magyarok magyar állampolgársága mellett szavaznék
- b) Igen elmennék, de a külföldön élő magyarok magyar állampolgársága ellen szavaznék
- c) Nem, nem mennék el, annyira nem érdekel ez a téma

32. Mi a véleménye a magyar kormány 2010. évi döntéséről, miszerint a külföldön élő, magukat magyarnak valló emberek megkaphatják a magyar állampolgárságot?

- a) Teljes mértékben egyet értek vele
- b) Aki valóban magyar, az kapja meg az állampolgárságot
- c) Nem sok olyan külföldön élő magyar van, akinek jár a magyar állampolgárság
- d) Nem a legjobb döntés volt ez a kormány részéről
- e) Egyáltalán nem értek egyet a kormány döntésével

33. Ha az Ön kezében lenne a döntés, adna magyar állampolgárságot a külföldön élő magyaroknak?

- a) Igen
- b) Nem

34. Ön szerint van-e különbség a magyarországi magyarok és az erdélyi magyarok között?

- a) Van
- b) Nincs

35. Ha igen, melyik csoport javára?

36. Ön szerint van-e különbség a magyarországi magyarok viselkedésében, megnyilvánulásaiban a külföldön élő magyarokkal kapcsolatban?

- a) Igen, van különbség, mert nem úgy viszonyulnak a külföldön élő magyarokhoz, mint a Magyarországon élő magyarokhoz
- b) Nincs különbség, véleményem szerint ugyan úgy viszonyulnak a külföldön élő magyarokhoz, mint a Magyarországon élő magyarokhoz

37. Amennyiben Ön szerint van különbség, milyen csoportokba sorolná a magyarországi magyarokat a külföldön élő magyarokkal kapcsolatos viselkedésük alapján?

.....
.....

38. Ön szerint csak a Magyarországon élő magyarok az igazi magyarok?

- a) Igen
- b) Nem

39. Ön szerint, ha valaki magyar anyanyelvű, magyar nyelvű iskolában tanul(t), családjában a magyar nyelvet használják, magyar kultúra jellemzi, de másik országban él, az lehet magyar állampolgár?

- a) Igen
- b) Nem

40. A 2011-es romániai népszámláláson 1 234 746 fő, a lakosság 6,5%-a vallotta magát magyarnak. Ön szerint az 1 234 746 főnek hány százaléka érdemli meg valóban a magyar állampolgárságot?

- a) 0-10%
- b) 11-25%
- c) 26-50%
- d) 51-75%
- e) 76%-nál több

41. Ön szerint az erdélyi magyarok ápolják a magyar hagyományokat és kultúrát?
- Igen, minden hagyományt ápolnak
 - Igen, viszonylag sok hagyományt ápolnak
 - Igen, némelyik hagyományt még ápolják
 - Csak kevés magyar hagyományt ápolnak már, mert beolvadtak a román kultúrába
 - Ma már egy hagyományt sem ápolnak
42. Ön szerint az erdélyi magyarok hány százaléka tanul magyar nyelven az iskolában?
- 0-10%
 - 11-25%
 - 26-50%
 - 51-75%
 - 76%-nál több
43. Kérem, jellemezze, hogy Ön szerint az alábbi Kárpát- Medencében élő népek között van-e konfliktus, illetve ez a feszültség mekkora! (1 = egyáltalán nincs konfliktus; 2 = szinte soha nem fordul elő konfliktus, de egy- két kivétel van; 3 = időnként előfordulnak konfliktusok, de nem túl gyakori; 4 = viszonylag gyakoriak a konfliktusok, havonta, kéthavonta előfordul; 5 = nagyon gyakori a konfliktus, hetente, kéthetente előfordul)
a) Magyar és román	1	2	3	4	5
b) Magyar és cigány	1	2	3	4	5
c) Magyar és szerb	1	2	3	4	5
d) Magyar és szlovák	1	2	3	4	5
e) Magyar és horvát	1	2	3	4	5
f) Magyar és német	1	2	3	4	5
g) Magyar és örmény	1	2	3	4	5
h) Magyar és bolgár	1	2	3	4	5
44. Ismeri Ön a „bozgor” kifejezést?
- Igen, ismerem
 - Nem, még soha nem hallottam
45. Milyen származású volt Mátyás király?
- Magyar
 - Román
 - Szerb
 - Szlovák
 - Székely
 - Horvát
 - Egyéb:
46. Melyik híres magyart hívták „törökverőnek”?
- Szapolyai Jánost
 - Hunyadi Jánost
 - I. Ferdinándot
 - Hunyadi Mátyást
 - II. Lajost

47. Válassza ki az általam felsorolt tulajdonságok közül azt, amely ön szerint a legjobban jellemző az erdélyi magyarokra! (Több is megjelölhető, de legfeljebb három.)

- a) Összetartó
- b) Ravasz
- c) Becsületes
- d) Bosszúálló
- e) Művelt
- f) Agyafúrt
- g) Intelligens
- h) Céltudatos
- i) Szorgalmas
- j) Becsvágyó
- k) Megbízható
- l) Lusta
- m) Anyagias
- n) Mérsékletes
- o) Törtető
- p) Kapzsi
- q) Kötelességtudó
- r) Ügyeskedő
- s) Precíz
- t) Piszkos

Köszönöm, hogy kitöltötte a kérdőívet, és ezzel is hozzájárult kutatásom sikeréhez!

2. számú melléklet

A romániai magyar kisebbség és a magyarországi magyarok összehasonlító elemzése

Ez a kérdőív a 2014. évi Tudományos Diákköri Konferenciára készülő kutatásomhoz szükséges. Ebben a kutatásban, az Erdélyben élő magyarok és a Magyarországon élő magyarok egymásról alkotott véleményeit vizsgálom. Kitöltésével Ön is hozzájárul kutatásom sikerességéhez. A feltett kérdéseknél karikázással jelölje be az ön által választott választ. Ha a válasz nincs megadva, legyen szíves választát a pontozott vonalra írni. Ez a kérdőív anonim, személyes adatait nem fogom sehol sem közölni. Segítségét köszönöm! (Szerző Dorina, szociális munka szak, 2. évfolyam, SZIE-ABPK)

1. Az Ön neve:

- a) Férfi
- b) Nő

2. Az Ön életkora: (Kérem, karikázza be, az önre megfelelő kategóriát!)

- f) 18- 30 év
- g) 31-46 év
- h) 46-60 év
- i) 61-75 év
- j) 75 évnél idősebb

3. Hol él Ön?

4. Lakóhelye milyen típusú település?

- f) Főváros
- g) Megyeszékhely
- h) Város
- i) Község
- j) Külterület

5. Az Ön lakóhelyén milyen nemzetiségűek élnek? Kérem, karikázza be az összes ott élő nemzetiséget!

- a) Magyar
- b) Román
- c) Szerb
- d) Német
- e) Orosz
- f) Török
- g) Bolgár
- h) Örmény
- i) Cigány
- j) Egyéb:.....

5. Az Ön lakóhelyén melyik nemzetiség van többségben?

6. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:

- h) Általános iskola
- i) Szakiskola
- j) Szakközépiskola
- k) Gimnázium
- l) Főiskola
- m) Egyetem
- n) Tudományos fokozat (PhD, DLA, Habil fokozat, stb.)

7. Édesapja legmagasabb iskolai végzettsége:

- h) Általános iskola
- i) Szakiskola
- j) Szakközépiskola
- k) Gimnázium
- l) Főiskola
- m) Egyetem
- n) Tudományos fokozat (PhD, DLA, Habil fokozat, stb.)

8. Édesanyja legmagasabb iskolai végzettsége:

- h) Általános iskola
- i) Szakiskola
- j) Szakközépiskola
- k) Gimnázium
- l) Főiskola
- m) Egyetem
- n) Tudományos fokozat (PhD, DLA, Habil fokozat, stb.)

9. Milyen tanítási nyelvű általános iskolában tanult Ön?

- a) Magyar
- b) Román
- c) Egyéb:

10. Milyen tanítási nyelvű középiskolában tanult Ön?

- a) Magyar
- b) Román
- c) Egyéb

11. Ön magyar anyanyelvűnek tartja magát?

- a) Igen
- b) Nem

12. Ön milyen nemzetiségűnek tartja magát?

- a) Magyar
- b) Román
- c) Magyar- román
- d) Egyéb:

13. Milyen származásúak a szülei?

Édesapja:

d) Magyar

e) Román

f) Egyéb:

Édesanyja:

d) Magyar

e) Román

f) Egyéb:

14. Milyen származású a házastársa?

a) Magyar

b) Román

c) Egyéb:

15. Milyen nyelvet használnak otthon, családi körben?

a) Magyar

b) Román

c) A magyart és a románt is

d) Egyéb:

16. Milyen szintű a magyar nyelvtudása?

a) Magyarul beszédben és írásban is jobban fejezem ki magam, mint románul

b) Magyarul beszédben jobban fejezem ki magam, mint románul

c) Magyarul is tökéletesen beszélek, de románul jobban fejezem ki magam

d) Nagyon jól beszélek magyarul, de a román nyelv sokkal jobban megy

e) Elég jól tudok magyarul, de nyelvtudásom nem tökéletes

f) Csak keveset tudok magyarul

17. Beszél-e Ön románul?

a) Igen

b) Nem

(A következő 3 kérdésre (18. 19. 20.) csak akkor kell válaszolnia, ha az előbbi (17.) kérdésre igennel válaszolt.)

18. Hol tanulta meg a román nyelvet?

a) Otthon, a családjában

b) Óvodában, iskolában

c) Lakóhelyén

d) Román barátaitól, ismerőseitől

e) Egyéb:

19. Kötelezték a román nyelv megtanulására, vagy önként döntött úgy, hogy megtanulja a román nyelvet?

a) Köteleztek rá

b) Saját döntésem volt

20. Milyen gyakran használja Ön a román nyelvet?
- f) Gyakran (naponta)
 - g) Alkalmanként (1-2 hetente)
 - h) Ritkán (havonta, kéthavonta)
 - i) Nagyon ritkán (negyedévente, félévente, ha szükség van rá)
21. Élnek-e magyar rokonai Románián kívül?
- a) Igen, élnek
 - b) Nem, csak Romániában élnek rokonaim
22. Ha igen, hol élnek rokonai?
23. Tervez-e Ön Magyarországra jönni, dolgozni?
- a) Igen
 - b) Nem
24. Tervezi-e Ön, hogy Magyarországra költözik?
- a) Igen
 - b) Nem
25. Magyar állampolgár-e Ön?
- a) Igen
 - b) Nem
26. Ha nem, szeretne-e Ön magyar állampolgár lenni?
- a) Igen
 - b) Nem
27. Milyen kultúra jellemzi Önt, és családját?
- a) Magyar
 - b) Román
 - c) Magyar és román együtt
 - d) Egyéb:
28. Járt-e már Ön Magyarországon?
- a) Igen, jártam, és nagyon tetszett, ez után is fogok még menni
 - b) Igen, jártam már, de nem tetszett annyira, hogy még egyszer menjek
 - c) Még nem jártam, de nem is tervezem, hogy menjek
 - d) Még nem jártam, de ha lesz lehetőségem, akkor el fogok utazni Magyarországra
29. Szívesen látna-e Ön vendégül egy magyarországi magyar családot otthonában?
- a) Igen, szívesen
 - b) Nem, nem szívesen
30. Ön szerint egy magyarországi magyar család szívesen látná-e vendégül Önt és családját?
- a) Igen, szívesen
 - b) Nem, nem szívesen

31. Ön szerint van-e különbség a magyarországi magyarok és az erdélyi magyarok között?
c) Van
d) Nincs

32. Ha igen, melyik csoport javára?

33. Ön szerint van-e különbség a magyarországi magyarok viselkedésében, megnyilvánulásaiban a külföldön élő magyarokkal kapcsolatban?
c) Igen, van különbség, mert nem úgy viszonyulnak a külföldön élő magyarokhoz, mint a Magyarországon élő magyarokhoz
d) Nincs különbség, véleményem szerint ugyan úgy viszonyulnak a külföldön élő magyarokhoz, mint a Magyarországon élő magyarokhoz

34. Amennyiben Ön szerint van különbség, milyen csoportokba sorolná a magyarországi magyarokat a külföldön élő magyarokkal kapcsolatos viselkedésük alapján?

.....

35. Ismeri-e Ön a magyar Himnuszt?
a) Igen
b) Nem

36. Ön szerint a magyarok ismerik a székely Himnuszt?
a) Igen
b) Nem

37. Ön szerint a magyarországi magyarok hány százaléka ismeri a székely Himnuszt?
f) 0-10%
g) 11-25%
h) 26-50%
i) 51-75%
j) 76%-nál több

38. Érte-e már Önt negatív megkülönböztetés magyarsága miatt?
a) Igen, szinte naponta ér megkülönböztetés magyarságom miatt
b) Igen, szinte hetente ér megkülönböztetés magyarságom miatt
c) Igen, de csak havonta vagy ritkábban találkozok ilyen megkülönböztetéssel
d) Igen, de nagyon ritkán, fél évente, évente egyszer fordul elő ilyen
e) Nem, még soha nem ért megkülönböztetés magyarságom miatt

39. Előfordult-e már, hogy pl.: tömegközlekedési eszközön rászóltak Önre, hogy ne beszéljen magyarul?
a) Igen, már előfordult
b) Nem, még soha nem fordult elő ilyen velem

40. Előfordult-e már Önnel, hogy valahol, például boltban, nem szolgálták ki, mert magyarul kérte a megvásárolandó terméket?
a) Igen, előfordult már
b) Nem, még soha nem fordult elő

41. Ön szerint Románia melyik városában/ területén éri a legtöbb negatív diszkrimináció a magyarokat?

.....

.....

.....

.....

42. Véleménye szerint Önt Magyarországon is érné megkülönböztetés erdélyi magyarsága miatt?

- a) Igen, sajnos már volt is ilyen tapasztalatom
- b) Igen, szinte biztos vagyok benne
- c) Szerintem csak nagyon kis esély van rá
- d) Nem tudom, még nem jártam Magyarországon, és nem ismerem az ott élő magyarokat
- e) Nem, az ott élő magyarokkal egyenértékűnek kezelnének

43. Kérem, jellemezze, hogy Ön szerint az alábbi Kárpát- Medencében élő népek között van-e konfliktus, illetve ez a feszültség mekkora! (1 = egyáltalán nincs konfliktus; 2 = szinte soha nem fordul elő konfliktus, de egy- két kivétel van; 3 = időnként előfordulnak konfliktusok, de nem túl gyakori; 4 = viszonylag gyakoriak a konfliktusok, havonta, kéthavonta előfordul; 5 = nagyon gyakori a konfliktus, hetente, kéthetente előfordul)

i) Magyar és román	1	2	3	4	5
j) Magyar és cigány	1	2	3	4	5
k) Magyar és szerb	1	2	3	4	5
l) Magyar és szlovák	1	2	3	4	5
m) Magyar és horvát	1	2	3	4	5
n) Magyar és német	1	2	3	4	5
o) Magyar és örmény	1	2	3	4	5
p) Magyar és bolgár	1	2	3	4	5

44. Ismeri Ön a „bozgor” kifejezést?

- c) Igen, ismerem
- d) Nem, még soha nem hallottam

45. Milyen nemzetiségű volt Mátyás király?

- h) Magyar
- i) Román
- j) Szerb
- k) Szlovák
- l) Székely
- m) Horvát
- n) Egyéb:

46. Melyik híres magyart hívták „törökverőnek”?

- f) Szapolyai Jánost
- g) Hunyadi Jánost
- h) Ferdinándot
- i) Hunyadi Mátyást
- j) II. Lajost

47. Válassza ki az általam felsorolt tulajdonságok közül azt, amely ön szerint a legjobban jellemző a Magyarországon élő magyarokra! (Több is megjelölhető, de legfeljebb három.)

- u) Okos
- v) Szorgalmas
- w) Kreatív
- x) Irigy
- y) Egyénieskedő
- z) Művelt
- aa) Bosszúálló
- bb) Intelligens
- cc) Lusta
- dd) Barátságtalan
- ee) Beképzelt
- ff) Őszinte
- gg) Ravasz
- hh) Büszke
- ii) Önző
- jj) Megbízható
- kk) Céltudatos
- ll) Anyagias
- mm) Bátor
- nn) Kapzsi

Köszönöm, hogy kitöltötte a kérdőívemet, és ezzel is hozzájárult kutatásom sikeréhez!